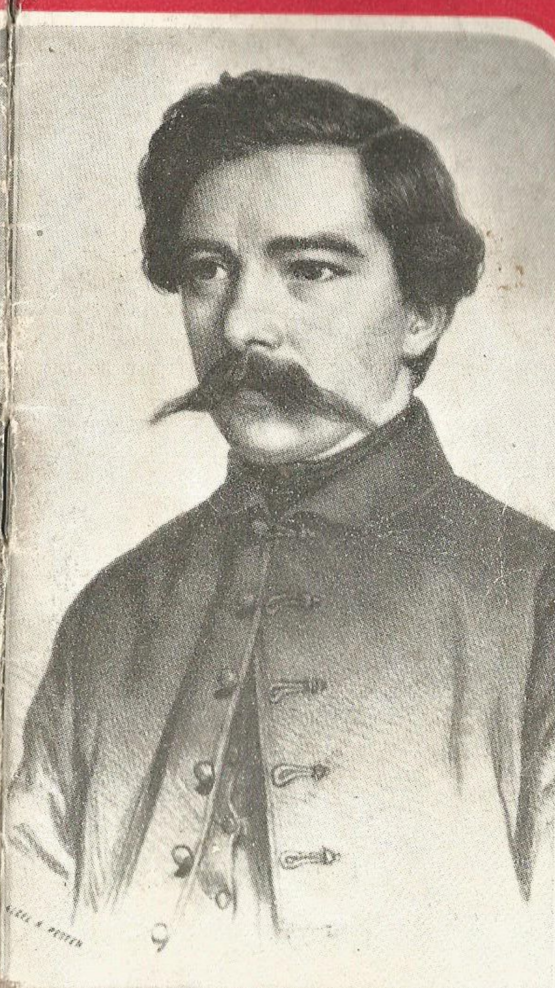

SUOMI-UNKARI

N:o 12

Hinta 30 mk

SUOMI-UNKARI

SUOMI—UNKARI SEURA r.y:n ÄÄNENKANNATTAJA

Julkaisija: **SUOMI—UNKARI SEURA r.y.**

Toimitusneuvosto: **Suomi—Unkari Seuran johtokunta**

Päätoimittaja: **Ilmari Orras**

Marraskuun 5. pnä 1952

SISÄLTÖ:

Lehti ilmestyy 12 kertaa vuodessa

Toimituksen ja konttorin osoite: **Helsinki, Mikonkatu 8. A. 13.**

TILAUSHINNAT:

Vuosikerta 300 markkaa, irtonumerohinta 30 markkaa.

Tilauksia vastaanottavat kaikki postitoimipaikat ja Rautatiekirjakauppa.

Painettu Helsingissä 1952, Kustannusosakeyhtiö Yhteistyön kirjapainossa.

I kansisivu: Kuuluisa unkarilainen eepillinen runoilija János Arany, jonka kuolemasta äskettäin tuli kuluneeksi 70 vuotta. (Katso tarkemmin sivulla 3.)
II kansisivu: Viehättävä ja ilmeikäs marmoriveistosnäyte nuoren lahjakkaan unkarilaisen kuvanveistäjän Sándor Mikusin veistotaiteesta. (Tarkemmin sivulla 25.)

JÁNOS ARANYN

— UNKARIN SUUREN EEPIKON KUOLEMASTA 70 VUOTTA

Myöskin Unkarissa jokainen uusi kirjailijapolvi painiskelee sen valtavan tehtävän kanssa, mitä maailmankirjallisuuden kääntäminen merkitsee. Tämän vuoksi unkarilainen lukijakunta on viimeisten 120 vuoden aikana joka 30. ja 40. vuosi saanut lukea uutena käännöksenä Horatiusta, Dantea, Shakespearea ja Pushkinia . . . Mutta tarkastellessamme kaikkein uusimpia Unkarissa ilmestyneitä klassillisen maailmankirjallisuuden koottuja teoksia, esimerkiksi Shakespearen kaksi vuotta sitten ilmestyneitä viittä teosta (neljää näytelmänidettä ja yhtä runonidettä), me aina löydämme muutamia sellaisia teoksia, jotka ovat säilyneet jo yli sata vuotta muuttumattomina entisessä käännösasussaan.

Jos sellaiseen Shakespearen draamaan kuin "Kuningas Lear" ei kukaan unkarilainen kirjailija ole koskenut sataan vuoteen, täytyy siihen olla jokin erikoinen syy. Ja tämä syy on se, että vieläpä näiden näytelmien unkarinkielisiä käännöksiäkin pidetään niin kallisarvoisina ja klassillisina, että olisi suoranainen pyhäinhäväistys käydä muuttamaan niiden muotoa. "Kuningas Lear" Vörösmartyn käännöksenä, "Coriolanus" Petöfin käännöksenä, "Hamlet", "Kesäyön unelma" ja "Kuningas Juhana" János Aranyn käännöksenä ovat yhtä oleellinen osa Unkarin kaunokirjallisuudesta kuin Petöfin, Vörösmartyn ja Aranyn oma runous.

Taistellessaan edistyksen ja vallankumousaatteitten puolesta nämä runoilijat hankkivat itselleen erittäin laajan ja rikkaan kansankielen sanavaraston samalla kuin heidän persoonallinen tyylinsä kehittyi niin voimakkaaksi, että heidän käyttämänsä kieli ja tyylimuoto ovat yhä vieläkin elinvoimaisia ja muodostavat Unkarin kulttuurin tunnetuimman ja elimellisimmän osan.

Tämä pitää paikkansa varsinkin János Aranyn kielestä ja sen muodoista puhuttaessa. Hänen kirjailijauransa pisin ajanjakso alkoi vuosien 1848—49 vallankumouksen ja vapaustaistelujen jälkeen, jolloin Habsburgien ja heihin liittoutuneitten unkarilaisten suurtilanomistajien hallinto useiksi vuosiksi tyrehdytti kaikenkaltaisen edistysmielisen liikkeen Unkarissa. Tänä ajankohtana Arany perehtyi kaikkiin unkarinkielen salattuihin kalleuksiin sanoakseen väririkkaitten, hienonterävien sanojensa ja lauseittensa turvin senkin, mistä kukaan ei uskaltanut ääneen puhua.

Se hehkuva innostus ja aatteitten kristallinkirkas puhtaus, joka oli luonteenomaista Unkarin runoudelle ennen vuotta 1848 ja vuosina 1848—49, ei voinut säilyä sellaisenaan vapaustaistelun epäonnistumisen ja Petöfin traagillisen kuoleman jälkeen. János Arany, jota Unkarin vapauden ja parhaan ystävänsä Sándor Petöfin menettäminen järkytti sielun pohjia myöten, oli ainoa Unkarin runouden suuresta triumviraatista, joka päinvastoin kuin Vörösmarty jaksoi täysijärkisenä elää kansallisen katastroofin yli. Häntä, mielenlaadultaan erittäin herkkää ja tunteellista runoilijaa, odotti raskas tehtävä: hänen oli yksinään

Vasemmalla: János Aranyn kuvapatsas Unkarin kansallismuseon edustalla Budapestissa.

Petőfin nerouden valaisematta hänen tietään seistävä ajan koettelemuksissa. ”Siemen on kylvetty, sankarin täytyy syntyä . . .” kirjoitti János Aranylle suuri unkarilainen runoilija Attila József näitä vaikeita vallankumouksen jälkeisiä aikoja muistellen. János Arany teki siis työtä ja koetti runoudellaan saada unkarilaisille rakkaammaksi ja kalliimmaksi sen, mikä vielä vapauden menetyksen jälkeenkin oli heille kansallinen kalleus — unkarinkielen.

János Aranyn harrastus suuntautui siis kahtaalle — kansanrunouden salaisuuksiin ja maailmankirjallisuuden klassillisiin teoksiin. Koska hän syntyperältään oli kansan ihminen, mutta samalla erittäin sivistynyt, oli hänelle mahdollista suorittaa itsellensä asettama suurtehtävä. Hänen työnsä olivat harvinaisen lahjakkaan runoilijakyvyn ilmauksia, syvää, luovaa taidetta.

János Arany syntyi maaorjan poikana v. 1817. Perheen perimätieto säilytti muistoa kaukaisilta ajoilta, jolloin — ennen turkkilaisvyöryä ja vieraitten sortajien valtakautta — hänenkin suvullaan oli ollut oma maatilansa. János Arany oli iäkkäitten vanhempiensa viimeinen, kymmenes lapsi. Hän oli ruumiillisesti heikko, mieleltään herkkä ja tunteellinen. Hänen syntymäpaikkanaan oli pieni, peltovainioiden ympäröimä maalaiskaupunki, jossa perimätavat yhä olivat säilyneet kansan kielessä ja luonteessa. Isä, vanha maaorja, opetti itse poikansa lukemaan ja kirjoittamaan. Ymmärtämyksellä ja kannustaen hän seurasi myöskin poikansa kasvavaa harrastusta unkarilaisiin ja vanhanajan klassikoihin. Aina kotiseudullaan vieraillessaan, mitä hän teki elämänsä loppuun saakka, János Arany kuunteli ja merkitsi muistiin syntymäpaikkansa kansan satuja ja lauluja.

Hänen ensimmäisen huomattavan kertovan runoelmansa sankari Miklós Toldi on hänen kotiseutunsa synnyttämä, yhä vieläkin kansan muistoissa elävä keskiaikainen sankarihahmo. Mutta tälle ja hänen muille kansan perimätapojen synnyttämille runoilleen eivät anna alkuperäisyyden leimaa kansantietouden ulkonaiset seikat. Tosin nekin elävät hänen runoudessaan rikkaampina kuin muilla, mutta oleellisinta hänen kertovassa runoelmassaan on se, että hän talonpojasta kuninkaan ritariksi ylenevässä Miklós Toldissa personifioi alaspainetun Unkarin kansan pyrkimyksen edistykseen ja nousuun.

”Kansanrunous kykenee luomaan suuria vain silloin, kun kansalla on mahdollisuus ottaa osaa maansa hallintoon.” Tämä toteamus, jonka János Arany tulkitsi eräässä lapsenomaista eeposta koskevassa tutkielmassaan, vahvisti ja lujitti hänen poliittista vakaumustaan ja uskoaan demokratiaan. Hänen ensimmäinen teoksensa oli runomuotoinen, ironisesti väritetty kertomus, joka oli suunnattu feodaalista hallintoa vastaan. Senjälkeen hän kirjoitti ”Toldinsa” ensimmäisen osan, jolla hän saavutti Petőfin ystävyyden ja kansansa tunnustuksen.

Petőfin vaikutus ja suuri poliittinen selvänäköisyys vallankumousvuosien politiikassa johdatti János Aranynkin oikealle tielle vv. 1848—49 mullistavissa tapahtumissa. Ilman sovitteluja, yhä suuremmalla taistelunhalulla ja kasvavalla selvänäköisyydellä hän kirjoitti runonsa — innostavia lauluja vapautensa puolesta taistelevalle kansalle, paljastavia, ivallisia runoja klerikaalista taantumusta vastaan.

Niissä kahdessa kirjeessä, joissa Arany ja Petőfi keskustelevat maaliskuun 15 päivän suurista tapahtumista 1848, he myöskin sopivat, että Unkarin kansan syvät rivit on tutustutettava maailmankirjallisuuden merkkiteoksiin ja että he yhteisvoimin kääntävät ja julkaisevat täydellisenä unkarinkielisenä käännöksenä kaikki Shakespearen teokset yhteistyössä Vörösmartyn, heitä edeltäneen sukupolven suurimmaan unkarilaisen runoilijan kanssa, jota jo hänen elinaikanaan kunnioitettiin klassikkona. Tämän vallankumouksen syntymäpäivänä tehdyn

Unkarin kansallismuseo ja János Aranyn kuvapatsas, jonka Unkarin kiitollinen kansa on pystyttänyt suurelle eepilliselle ja balladirunoilijalleen.

lupauksen János Arany toteutti vallankumouksen traagillisen epäonnistumisen jälkeen, jolloin hän sitkeän työn tuloksena sai julkaistuksi täydellisen Shakespeare-kokoelman. Sen lisäksi hän loi omia alkuperäisiä runojaan muotoillen kansanballaadeista tunnetut kertomukset erittäin herkällä psykologisella vaistolla uusiksi ja voimakkaiksi taideluomuksiksi. Hän kirjoitti inhimillisestä ja kielellisestä kauneudesta rikkaita teoksia, jotka taantumuksen ja alennuksen vuosikymmeninä olivat Unkarin kansan ylpeytenä ja rohkaisuna.

Arany käänsi unkarinkielelle kuuden suurkielen klassikkoja. Horatius, Aristofanes, Shakespeare, Tasso, Gogol sekä englantilaiset ja saksalaiset kansanballaadit olivat hänen mielilukemistaan ja kuuluivat hänen käännösharrastuksiinsa. Niinpä hän käänsi Aristofaneksen kaikki yksitoista teosta unkariksi.

Elämänsä viimeisinä vuosikymmeninä János Arany oli Unkarin tiedeakatemian pääsihteeri. Hänen tuona aikana kirjoittamansa lyyrilliset runot heijastavat pelkoa ja tuskaa, mikä herää ihmisessä, kun ei voi ymmärtää aikansa epäinhimillisyyksiä ja luoksepääsemättömyyttä.

Arany kuoli lokak. 22 pnä 1882, hetkellä, jolloin koko Unkari valmistautui hänen syvästi ihailemansa Petőfin patsaan paljastusjuhlallisuuksiin. János Aranyn kuoleman 70-vuotispäivän muistoksi järjestettyjen juhlatilaisuuksien lisäksi Unkarin tiedeakatemia on valmistanut suuren runoilijan koottujen teosten laajan, kriitillisen painoksen.

J A N O S   A R A N Y :

"Toldi"

Ensimmäinen laulu

*Kuivaan heinänsänkeen hehkuu poudan helle,
herpoo heinäsirkkain laumat laitumelle;
sänkilakeall' ei kortta ainokaista,
kämmenpään ei vertaa vihannalta paista.
Suovain siimeksessä rengit vetää unta,
työ kuin kaikk' ois tehty, miestä kymmenkunta,
vaikka vajaina tai tyhjinäkin siellä
suuret vankkurit ne varroskeli tiellä.*

*Laihan vinttipatsaan vipu viippuellen
katsoo kaivon pohjaan vettä kurkistellen;
on kuin mikä sääski siell' ois jättimäinen,
verta vanhan maan juur' ikään imeväinen.
Härät ruuhen luona purtoi raukein raajoin,
jano ahdisti ja paarmat parvin taajoin:
Nyökkiäinen istui joka rengin niskaan,
kenpä noille ruuheen vettä nosteliskaan?*

*Poika pystyss' on yks ainut vain, min kantaa
katsees kohti aavaa kaukaisuuden rantaa;
hirmu kuormariuku olall' — on kuin vuori
olka tuo, viel' oraall' eipä poski nuori.
Kauas tuijottaa hän valtatietä kohti,
kauas ehkä kaipaa, kunne tie se johti:
on kuin teitten haarass' elävä siin' oisi
kieltotaulupatsas — ihan luulla voisi.*

*Helteessä miks seisot, veikko, hikimekoin?
Katsos, muuthan kuorsaa siimeksessä kekoin;
kielin läähättävin koirakin maan pintaan
heittyi, hiirt' ei pyytäis maailmankaan hintaan.
Vai et liene vertaa nähnyt vihurille,
mi koht'ikään karkaa kanssas painisille,
tulla vohkaisee, kuin juoksemass' ois juuri
puuskuin sauhua tuoll' uuninpiippu suuri?*

*Eipä vilkaise, ei vihuria nää hän,
tien mi pölyharmaan mittaa päästä päähän:
tuulen nostaman hän takaa pölypylvään
asevälkkeen äkkää, sotajoukon ylvään.
Niinkuin joukko esiin pölyn pyörtehestä,
huokaus se puhkee pojan sydämestä;
katsoo, katsoo vain hän, kurkottuen kohti,
katsehessa koko sielu, sydän hohti.*

*"Sorjat, kultaiset te magyar-urhot, teitä
kuinka karvain mielin katson! Lähteneitä
kunne kauas liette? Onko tienne sotiin?
Tuomaan mainekukkain helmiseppel kotiin?
Tataaria vastaan vaiko turkkilaista,
toivottamaan hyvää yötä ainiaista?
Magyar-urhot sorjat, kultaiset, kunp' oisin
joukossanne, rientää retkellenne voisin!"*

*Tuopa Miklós Toldin mieleen miete ryntää,
syvään hiutuvaista sielua se kyntää;
aivoiss' ajatusten kuuma kuohu herää,
tuska kiristää ja kiertää sydänkerää.
Sankar' oli taatto; György, tuo viekas veli,
kuninkaan on nuoren kumppani, siell' eli
kuninkaissa korska, loistehessa linnan —
hänpä kanssa renkein niitti, rehki rinnan.*

*Laczfin, palatiinin, saapui sotavoima,
itse Endre Laczfi sekä joukko roima;
voikkoratsull' ylväs päämies, yllä sovat
raskaat, kultakirjat, pojat pulskat ovat
myötä, kypäreissä töyhdöt liehuvaiset,
kumull' orhit kulkee kirjosatulaiset;
katsoo, katsoo Miklós, eipä lainkaan huomaa
kirvelyä, silmiin tuijotuksen tuomaa.*

*"Hei, maamoukka, kumpi Budan tie on näistä?"
kysyy korska Laczfi; nuolta väkäpäistä
tuimemmin käy Toldin sydämeen se asti,
sydän jyskyin sykki, aivan kuuluvasti.
"Hm, maamoukka!" näin hän puhkui, "entä kuka
tääll' on sitten maitten laajain herra muka?
Kai György Toldi, kettu veljeni, ken tuolla
Lajos kuninkaan saa lautasia nuolla!*

Vai maamoukka? Minä!" — Päätteeks ajatuksen
hän György Toldiin linkoo julman kirouksen;
sitten päästä koppoin raskasta hän puuta
pyörittää, kuin kevyt keppi ois, ei muuta.
Ojoon ojentaa sen, toista kättä käyttäin,
pitää pitkän aikaa Budan tietä näyttäin:
on kuin rautaa oisi mies ja käsivarsi,
vavahda ei paksu, ojennettu parsi.

Hämmästyin suurt' ortta ojentavan näki
Toldin palatiini sekä kaikki väki.
"Tuoss' on mies, ken liekin", lausui Laczfi, "painiin,
pojat hei, ken astuu hänen kanssaan tai niin
lemmon tankoa tuot' osaa ojennella
kuin tuo nulikka, noin tietä osoitella?"
Kiusa, häpeä: vain mutistaan, ei heitä
tuta haluta tuon moukan jäntereitä!

Kanssa pauanteen ken painii, ukonjyryn,
Herran ilman raivon, hirmumyrskyn myryn?
Herran vihan hehkun nuolta ken ei väistä,
pitkää, viukeroivaa, räiskyin iskeväistä,
tai ken luojan ilmoill' ihanill' ei enää
viihdy, Toldille vain hänpä tehköön tenää!
Voi, ken kouriin noihin jäi, sen peri hukka,
parkuin äiti-vainaan syliin pyrki rukka!

Tietään rivit sankat riensi Budaa kohti,
Toldista kaikk' urhot kilvan puhui, pohti;
sanan suopean tai kauniin hälle suovat,
häneen hymysilmin katseen kaikki luovat;
"Mikset lähde, veikko", virkkoi tuossa toinen,
"kera taistoon? Siellä maksaa poika moinen."
Toinen taaspa: "Sääli, ett' ol' isä sulla
maamies ja siks sunkin, veikko, piti tulla."

Ohi kulki joukko, vaikenee jo kumu:
tomu toisen nielee, toisen tuulen humu;
Toldi alla-mielin kotiin astuskeli,
raskaist' askelista keto kumahteli;
synkkä sonni noin käy kohti kotipihaa;
katse kuin yösydän, vimmaista hän vihaa
ähkyi haavoitetun metsäkarjun raivoin,
rautakouraa kesti vankka salko vaivoin.

Suomentanut O. Manninen.

János Aranyn eepilliset runoelmat "Toldi" ja "Toldin ehtoo" ovat ilmestyneet suomenkielellä WSOY:n kustannuksella, professori Otto M a n n i s e n mestarillisina käännöksinä.

UNKARISTA

maidon ja rieskan maa

Uuden Unkarin Horthy-aikakaudelta saama perintö sisälsi myös meijeritalouden heikkoperustaisen ja kehnosti suunnitellun järjestelmän.

Maailmansotien välisenä 25 vuotena laski Unkarin karjankasvatus jyrkästi. Karjakanta pieneni ja virheellisten, vanhanaikaisten ruokintamenetelmien takia maidon laatu laski vielä jyrkemmin.

Toistensa kanssa kilpailevat kapitalistiset meijerit välittivät enemmän markkinoiden valtaamisesta kuin teknillisen kalustonsa parantamisesta. Niiden kauppapolitiikka pysäytti Unkarin meijeritalouden kehityksen, sillä ne kokosivat maitoa vain suurkaupunkien lähistöltä ja antoivat kauempana sijaitsevien kylien asukkaiden heittää menemään maitoylijäämänsä.

Toinen maailmansota ja fasistien ryöstö hävittivät Unkarilta 44 % sen karjakannasta. Pommitusten ja tehtaiden hävittämisen tähden myös meijerit kärsivät raskaita menetyksiä.

Kansantasavallan oli rakennettava uusi ja ajanmukainen meijeriteollisuus aivan alusta alkaen.

LISÄÄNTYVÄ KARJAKANTA — SUUREMPI MAITOTUOTANTO

Unkarin talonpoikaisto suorittaa menestyksellisesti ensimmäistä tehtävää: karjakantaa lisätään ja keskimääräistä maitotuotantoa kohotetaan. Se pystyy suorittamaan tämän työtätekevien valtion antaman tuen turvin.

Kun talonpoikien käyttöön annettiin jalostettua karjaa, heidän oli helpompi ryhtyä korjaamaan sodan karjakannassa aiheuttamaa hävitystä. Keinosiemennyksen tultua käytäntöön laajassa mitassa lisääntyi vasikoiden lukumäärä huomattavasti. Tuhansia uudenaikaisia navettoja ja rehusäiliöitä rakennettiin kaikkialle maahan. Ajanmukainen yksilöllinen ruokintatapa on osaltaan vaikuttanut lehmien suurempaan keskimääräiseen maitotuotantoon.

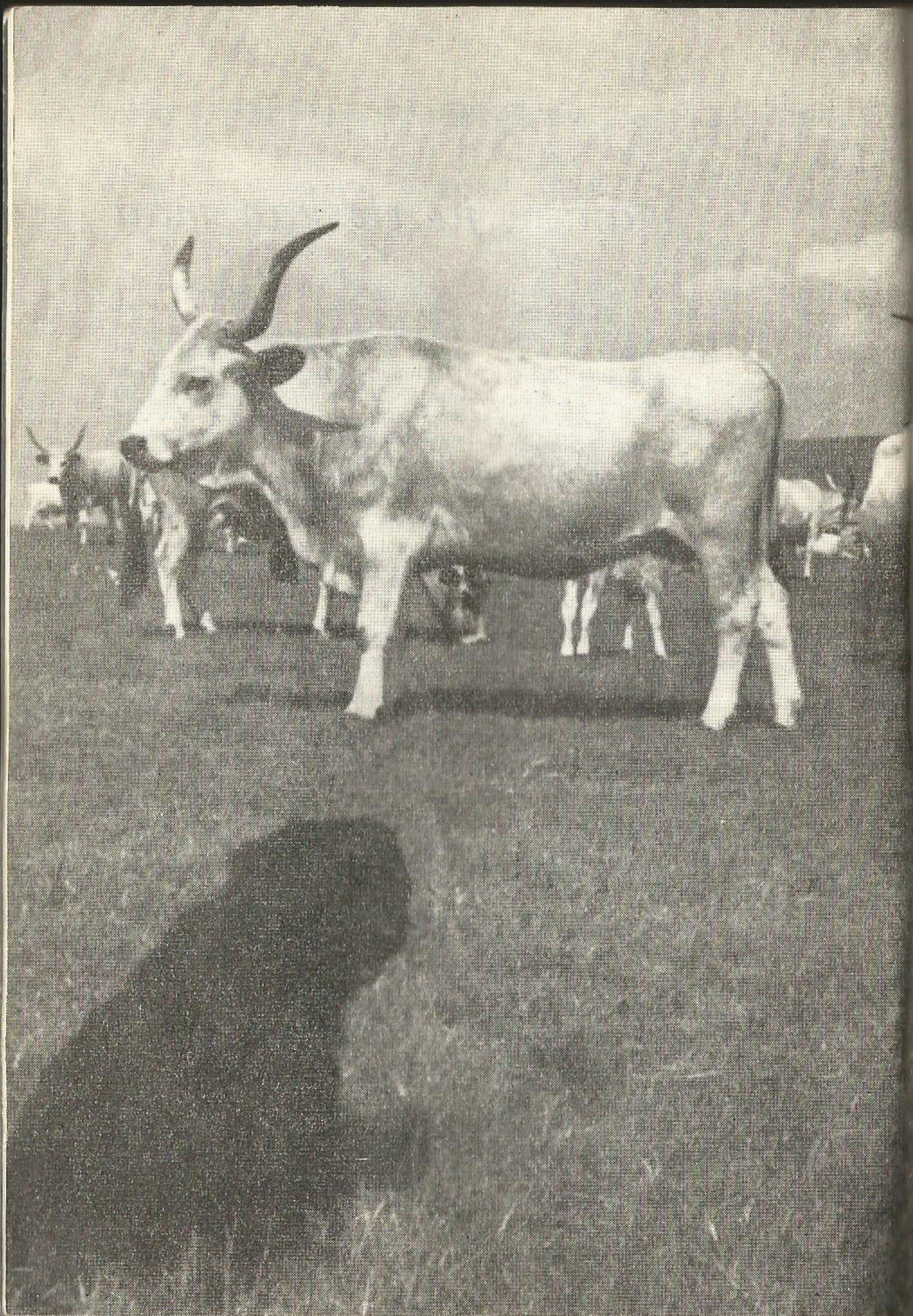
Unkarin karjakanta kasvoi miltei kaksinkertaiseksi vuodesta 1946 vuoteen 1949. Vuosien 1950—1954 viisivuotissuunnitelma tulee lisäämään karjakantaa vielä 20 % ja maitotuotantoa lehmää kohti 50 %.

MAIDON KOKOAMINEN

Seuraava rengas kehityksen ketjussa oli vuosi vuodelta kasvavan maitomäärän hygieninen kerääminen, käsittely ja jakaminen.

Yhteistyössä kylien tuotanto-osuuskuntien kanssa valtion meijerit järjestivät keräysasemien verkoston, joka ulottuu yli koko maan. Tällä hetkellä voivat maan kaukaisimpienkin kylien asukkaat myydä helposti maitoylijäämänsä hyvään hintaan, koska vapautuksen jälkeen on kaikkialle Unkariin perustettu satoja keräysasemia ja meijereitä, joissa on kaikki uudenaikaiset jäähdytyslaitteet.

Suurin osa maidosta saapuu meijereihin jäähdytetyissä rautatievaunuissa maaseudun keräysasemilta. Valtion meijeriteollisuus hylkää vähitellen kokonaan vanhanaikaisen tonkkakuljetuksen, joka on alentanut maidon laatua, ja siirtyy nopeasti uudenaikaiseen tankkikuljetukseen. Tarvittavat erikoisvaunut saadaan Unkarin kehittyvältä raskaalta teollisuudelta.

TIETEELLISET MAIDONKÄSITTELYMENETELMÄT

Kerätty maito joutuu valtion meijeriteollisuuden uudenaikaisten suurlaitosten käsiteltäväksi.

Kapitalistisen kauden pienet ja keskikokoiset laitokset, jotka olivat jatkuvassa kilpailussa keskenään, mutta käyttivät silti vanhanaikaista tekniikkaa, on keskitetty ja koneellistettu vapautuksen jälkeen, ja ne ovat kukin erikoistuneet johonkin tiettyyn maidonkäsittelylaatuun tai -vaiheeseen. Samanaikaisesti on Unkarin nopeasti kehittyviin ja teollistuviin maaseutukaupunkeihin perustettu lukuisia uusia meijereitä.

Nämä meijerit soveltavat työssään uusimpia tieteellisiä menetelmiä. Meijeriteollisuuden tutkimuslaitos on tämän alan tutkimustyön keskus. Tiedemiehistä ja asiantuntijoista muodostettu henkilökunta suorittaa valtion tukemana suunnitelmallista tutkimustyötä kehittääkseen edelleen Unkarin meijeriteollisuuden tuotantomenetelmiä.

MAIDONKÄSITTELYLAITOKSET, VOI- JA JUUSTOTEHTAAT, SÄILÖTTY MAITO

Maidonkäsittelylaitokset pastöroivat ensimmäiseksi kaiken kuluttajille myytävän maidon. Kaupungeissa nämä laitokset valmistavat myös maitojuomia, ja myyvät kaupoissaan kaakaota, valkoista kahvia, kermamaitoa jne. Kesäkuukausina nämä suositut juomat ovat myytävinä myös puistoissa ja valtakaduilla tilapäisissä myyntikojuissa. Myöskin hapankerma ja vispikerma ovat haluttua tavaraa.

Voiteollisuus on järjestetty uudelleen niin, että nykyään käytetään myös voin valmistukseen uudenaikaista voinvalmistustekniikkaa. Voinvalmistukseen erikoistuneet tehtaat "kypsyttävät" kerman suljetuissa ammeissa, ja entiset puukirnut on korvattu metallisilla kirnulaitteilla. Voinvalmistukseen käytetään yksinomaan pastöroitua maitoa.

Juustoteollisuus on järjestetty uudelleen samalla tavoin kuin voinvalmistusteollisuuskin. Uudet suuret juustotehtaat on varustettu ajanmukaisella kalustolla, johon kuuluvat myös isot juustoammeet. Juustojen laatu on näinollen tietysti myös huomattavasti parantunut. Tieteellisen tutkimustyön tulosten laaja soveltaminen vaikuttaa myös juustotuotteiden laatuun. Maitoteollisuuden tutkimuslaitos on esimerkiksi kehittänyt uuden menetelmän uuden kovan juustolaadun valmistamiseksi. Tämä erikoisuus, jota myydään "Pannonia"-juuston nimellä, muodostaa jo huomattavan vientiartikkelin.

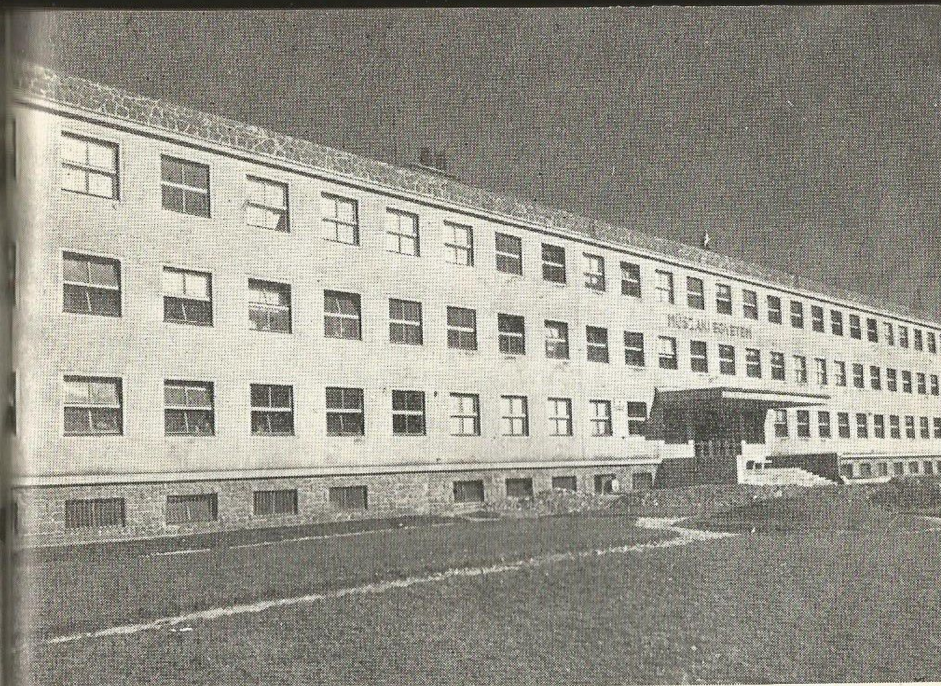
Maitosäilyketeollisuus oli Unkarissa ennen hyvin heikosti kehittynyt. Nykyään toimivien maitojauhetehtaiden tuotantokyky tulee nousemaan huomattavasti viisivuotissuunnitelman aikana. Lisäksi rakennetaan lukuisia uusia maitojauhetehtaita tänä aikana.

KOHOAVA ELINTASO — KASVAVA MAIDONKULUTUS

Meijeriteollisuus, jonka käsittelemä maito kasvaa jatkuvasti sekä laadullisesti että määrällisesti, kykenee tyydyttämään väestön lisääntyvän tarpeen yhä riittävämmin vuosi vuodelta.

Viisivuotissuunnitelman aikana tulee maidon kulutus Unkarissa jatkuvasti kasvamaan. Vuodesta 1950 vuoteen 1955 väestön käytettävissä olevan maidon ja meijerituotteiden määrä tulee nousemaan 56 %. Samanaikaisesti Unkari vie maasta useita laadustaan kuuluisia meijerituotteita.

Tyypillisiä pitkäsarvisia valkoisia unkarilaisia nautoja pustalla äkäisennäköisen mustan paimenkoiran vartioimina.

VESZPRÉM —

Unkarin raskaan kemianteollisuuden keskus

Unkari muuttui viisivuotissuunnitelman (1950—54) kahden ensimmäisen vuoden aikana maatalousmaasta teollisuusmaaksi. Tämä teollistamisen nopea vauhti ilmenee selvästi siinä, että Unkarin raskaan teollisuuden tuotannon arvo viisivuotissuunnitelman toisen vuoden loppuun mennessä on ylittänyt korkeimman sodanedellisen tason 311 %:lla ja koneteollisuuden tuotannon arvo 416 %:lla. Tämä merkitsee, että Unkarissa valmistettiin vuonna 1951 neljä kertaa niin paljon koneita kuin vuonna 1938.

Kaikkialle Unkariin nousee uusia kouluja, korkeakouluja ja yliopistoja. Alinomaa kehittyvä Unkarin teollisuus tarvitsee paljon ammattityöläisiä

Vasemmalla: Veszprémin teknillisessä korkeakoulussa pannaan suuri paino käytännölliseen harjoitteluun, teorian ja käytännön yhdistämiseen. Mikroskoopin käyttö kuuluu olennaisena osana kemianopiskeluun. Ylhäällä: Veszprémin teknillinen korkeakoulu — Unkarin kemiallisen raskaan teollisuuden tieteellisen tutkimuksen keskus.

ja insinöörejä. Tämän rakennustyön merkeissä rakennetaan Pohjois-Unkarissa sijaitsevaan Miskolciin teknillinen korkeakoulu raskasta teollisuutta varten ja Veszprémiin Unkarin kemiallisen teollisuuden keskus yliopistoineen, tutkimuslaitoksineen ja laboratorioineen.

Veszprém oli aikaisemmin takapajuinen kaupunki. Mutta maantieteellisen asemansa johdosta se on erikoisen sovelias Unkarin kemiallisen raskaan teollisuuden "pääkaupungiksi". Se sijaitsee Transdanubian öljyalueen läheisyydessä, eivätkä seudun kemialliset tehtaat ole kaukana siitä. Kolme teknillisen korkeakoulun kuudesta rakennuksesta ovat pian valmiina vastaanottamaan tulevia insinöörejä, ja Unkarin Kivennäisöljy- ja maakaasukoelaitos on myös pian kokonaan valmis. Kemiallisen raskaan teollisuuden tutkimuslaitos työskentelee vielä eräässä korkeakoulun siipirakennuksessa, mutta senkin uusi rakennus on jo valmis, vain sisätyöt ovat vielä kesken.

TEKNILLINEN KORKEAKOULU

Nykyään opiskelee jo 520 oppilasta teknillisen korkeakoulun neljässä tiedekunnassa — kemiallisen raskaan teollisuuden, öljy- ja hiilikaivosteollisuuden, sähkökemian ja silikaattiteollisuuden tiedekunnissa. Korkeakoulussa on neljä vuosikurssia. Kahtena ensimmäisenä vuotena jokaisessa tiedekunnassa opiskellaan yleistä kemiaa; erikoisopetus alkaa vasta kolmantena lukuvuonna. Vuoden kuluttua suoritetaan uudessa korkeakoulussa ensimmäiset loppututkinnot. Unkarin kemiallinen teollisuus, joka viime aikoina on voimakkaasti kehittynyt ja joutunut käymään taistelua ammattityövoiman puutetta vastaan, odottaa heitä jo hartaasti.

Eräs korkeakoulun rakennuksista on jo täysin valmis. Koetehtaan rakennus on valmistumaisillaan, sen tehdassalit tulevat ylempien vuosikurssien käyttöön. Tänne pystytetään pienoiskoossa tehtaita ja laitoksia, joissa opiskelijat jo ensi lukuvuonna voivat harjoittaa ammattiaan myös käytännössä. Kuten yleensäkin korkeammassa opetuksessa, kiinnitetään myös Veszprémin teknillisessä korkeakoulussa suurta huomiota käytännöllisen opetuksen laajentamiseen. Koetehtaan rakennuksen erääseen halliin asennetaan pieni hiilitislaamo, toiseen teentislauskoneisto ja kolmanteen öljypuhdistamo. Täällä tulevat nuoret insinöörit hankkimaan ensimmäisen käytännöllisen kokemuksensa, ja kun he jättävät korkeakoulun, ei heille tuotantoprosessi ja tehdastyö ole enää vierasta. Tänä syksynä myös viisikerroksinen laboratoriorakennus tulee vesikattoon. Ensi vuonna valmistuu korkeakoulun päärakennus, eräs maan uudenaikaisimpia palatseja, mahtavine luentosaleineen, kirjastoineen ja auloineen.

KEMIALLISEN RASKAAN TEOLLISUUDEN TUTKIMUSLAITOS

Täällä järjestetään pullottamiskokeita kivennäisvesitehtaita varten. Tutkimuslaitos kokeilee myös fenoolin saantia kaasuvedestä. Epäorgaanisen kemian osastolla kokeilleen halpoja, mutta tehokkaita keinolannoitelajeja.

MAAKUNNAN KULTTUURIKESKUS

Veszprémistä on jo tullut Unkarin kemiallisen raskaan teollisuuden keskus. Mutta myöskin muualla maassa muuttuvat vanhat maatalouskaupungit uusiksi teollisiksi keskuksiksi: mahtavia teollisuuslaitoksia rakennetaan ja uusia, kehittyneitä teollisuuskaupunkeja syntyy Unkarin maakuntiin.

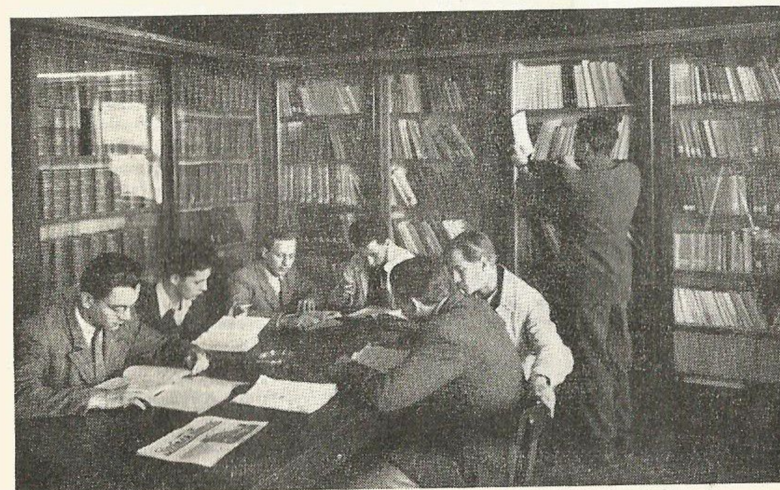
Ennen oli huomattava osa Unkarin teollisuudesta keskitetty maan pääkaupunkiin Budapestiin. Siitä oli seurauksena, että koko maahan mudostui oikeastaan vain yksi ainoa merkittävä kulttuurikeskus: Budapest. Unkarin maakuntakaupungit jäivät kehityksessä myös kulttuurin alalla jälkeen.

Kun Unkarin maaseutu teollistuu ja sen aikaisemmin takapajuiset kaupungit muutetaan uusiksi teollisuuskeskuksiksi, kehittyy Veszprémissä ja muissa maaseutukaupungeissa myös sivistyselämä hyvin vilkkaaksi. Nämä nopeasti kehittyvät kulttuuriahjot — Veszprém Transdanubiassa, Miskolc pohjois-Unkarissa, Szolnok Tiszan varrella — nämä tuotannon ja kulttuurin keskukset edistävät ja jouduttavat kehitystä ei vain omassa välittömässä ympäristössään, vaan koko maassa.

O i k e a l l a : Ylioppilasneitoset suorittavat laboratoriotutkimuksia korkeakoulun ajanmukaisessa laboratoriossa.

A l h a a l l a : Teknillisen korkeakoulun opiskelijat tutkivat ammattikirjallisuutta korkeakoulun laajassa kirjastossa.

METSIEN KOHINAA PUSTILLE

Tuhat vuotta sitten, unkarilaisten muuttaessa Eurooppaan, Unkarissa oli paljon enemmän metsiä kuin nykyään. Paimentolaiselämän — metsästyksen, kalastuksen ja karjankasvatuksen — väistyessä maanviljelyksen tieltä muutettiin metsämaita vähitellen hedelmällisiksi. Unkarin suurella tasangolla jatkuva laiduntaminen irroitti maan pintakerroksen ja antoi tietä lentohiekalle. Maa muuttui yhä kuivemmaksi ja karummaksi ja näin muodostui laajoja sooda- ja kalkkipitoisia tasankomaita.

Ennen sotaa sai erosio- ja metsänhävitysprosessi Unkarissa yhä laajemmat mittasuhteet. Tilanomistajat eivät välittäneet maaperäparannuksista, kastelusta tai metsänistutuksesta. Rajoitettuja metsävaroja ryöstöhakattiin säälimättä. Yhä laajempia maa-alueita jätettiin autioiksi ja entisten metsien paikoilla kasvoi pensaita ja vesaikkoa. Molempien maailmansotien aikana joutui käytännöllisesti katsoen jokainen mahdollinen metsä hakatuksi.

Toisen maailmansodan jälkeen maan metsätalous oli pahasti lamassa. 1,1 milj. hehtaaria metsämaata muodosti 12,3 % maan kokonaispinta-alasta.

Maan vapautuksen jälkeen uuden demokraattisen hallituksen tehtävänä oli lopettaa maan ikivanha sairaus, pitkäaikainen kuivuus, joka on usein aiheuttanut suuria tuhoja varsinkin Unkarin suurilla tasangoilla. Tämän vuoksi ja myös maan metsävarojen turvaamiseksi on toteutettava laaja metsänistutus- ja -hoitosuunnitelma.

Toteuttaakseen tämän tehtävän Unkarin metsä- ja talousasiantuntijat ovat laatineet suunnitelman 20 vuodeksi. Tämän suunnitelman mukaan Unkarin tasankojen metsäalueita on lisätävä 5 %:sta 17,2 %:iin. Transdanuvian metsäalueita 16,6 %:sta 20 %:iin ja maan pohjoisosien metsiä 23,3 %:sta 29,1 %:iin. Tämä merkitsee, että suunnitelman loppuun mennessä Unkarin metsäalueita on lisätty 1.865.000 hehtaariin, mikä on 20,3 % maan kokonaispinta-alasta.

Unkaria metsitetään sekä istuttamalla että kylvämällä. Kuvassamme metsittäminen tapahtuu kuusensiemeniä kylvämällä Ujszegedissä. Kylvökoneen on tarkoitukseen soveltanut Ujszegedin taimitarhan johtaja István Sipos. Kone suorittaa 70 ihmisen työn.

Valtion taimitarhassa Ujszegedissä kasvatetaan mitä moninaisimpia taimia, jotka sittemmin istutetaan suunnitelluille metsävyöhykkeille. Kuvassamme taimitarhaa mullitetaan ja puhdistetaan rikkaruohoista István Siposin keksimällä erikoiskoneella.

Unkarilaiset asiantuntijat ovat tarkasti määritelleet, missä ja miten tätä metsänistutussuunnitelmaa toteutetaan, jotta se olisi ennenkaikkea tarkoituksenmukainen ja vaatisi niin vähän hyvää viljelysmaata kuin mahdollista. He ovat laatineet metsänistutussuunnitelman uusia rakennusalueita ja teollisuuslaitoksia varten, joiden ympärille istutetaan metsävyöhykkeet. Liikenneturvallisuuden parantamiseksi on laadittu istutussuunnitelmia maanteitä, rautateitä, lentokenttiä, kanavia jne. varten. Lisäksi on laadittu suunnitelmia maatalouden suojavyöhykejärjestelmää ja Unkarin luonnonmuuttamiseen liittyvää metsänistutusohjelmaa varten.

Nykyinen 20-vuotissuunnitelma edellyttää uutta metsää istutettavaksi 740.000 hehtaaria. Tästä määrästä yli 200.000 hehtaaria istutetaan maata, joka ei sovellu maataloudellisiin tarkoituksiin, vajaat 100.000 hehtaaria huonoa laidunmaata ja 25.000 hehtaaria kuivaa maata. Maatalouden suojavyöhykkeitä istutetaan yli 340.000 hehtaaria, ja 12.500 hehtaaria on varattu kylien, kaupunkien ja teollisuuslaitosten metsänistutussuunnitelmia varten.

Osa näistä tehtävistä saadaan suoritetuksi jo viisivuotissuunnitelman aikana. Viisivuotissuunnitelmalaki määrää, että metsänistutusta suoritetaan yli 325.000 hehtaarin maa-alueella.

Tulva-alueille istutettava suojaava metsävyöhykejärjestelmä on jaettu neljään pääryhmään: maan kolmen pääjoen vyöhykkeet sekä järvialueet. Suunnitellut suojakaistat tulevat olemaan enemmän tai vähemmän toisiinsa liittyviä, 40—100 metriä syviä met-

säkaistoja, jotka yhdistetään vanhoihin metsiin muodostamaan yhdessä niiden kanssa uusia metsiä. Pienten jokien varrelle istutetaan 20—40 metriä leveitä metsäkaistoja.

Unkarin metsänhoidon tarkoituksena ei ole vain turvata teollisuuden, rakennussuunnitelmien, maatalouden ja väestön tarvitseman puun saantia, vaan myöskin suojella metsänistutusmenetelmien avulla maataloustuotantoa luonnon sokeita voimia vastaan ja kohottaa tuottavuutta.

Kansallinen metsänistutussuunnitelma tulee lisäämään Unkarin metsävaroja 340.000 hehtaarilla maataloudellisia suojavyöhykkeitä. Tämä tulee turvaamaan vuosittain noin 1,5 milj. kuutiometriä puuta kansantaloudelle ja lisäksi juuri niissä osissa maata, joissa puuta on kaikkein niukimmin.

Tämän lisäksi on vielä huomioitava metsävyöhykkeistä saatavien satojen — hedelmien, sienien, teollisuuden raaka-aineiden (esim. pihkan, parkkija kumiaineiden) ja lääkekasvien arvo. Silkkiäispuiden istutus tulee edistämään silkkituotantoa samalla kun akaasiain ja muiden jalopuiden ja pensaiden viljeleminen on suuri apu mehiläishoidolle.

Maatalouden suojavyöhykkeet kohottavat välillisesti maatalouden tuottavuutta. Sadon lisäys suojavyöhykkeiden välisillä pelloilla on 25—100 % viljan kohdalla, 50—150 % rehukasvien kohdalla ja 250—350 % kurpitsan ja meloonin kohdalla samoissa olosuhteissa avoimilla pelloilla saatuihin satoihin verrattuna.

Maatalouden suojavyöhykkeitten mukaisesti istutetaan metsäkaistoja myös laidunmaitten suojaksi.

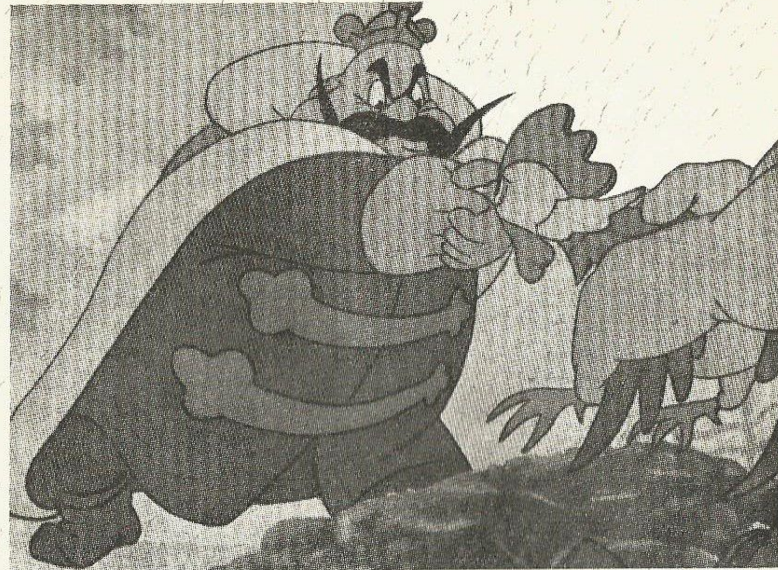
Maatalouden ja laidunmaitten suojavyöhykkeitten istutukseen valitaan aina sellaisia puu- ja pensaslaatuja, jotka soveltuvat parhaiten maaperään. Syvään maahan istutetaan nopeakasvuisia poppeleita, jotka soveltuvat hyvin eri teollisuustarkoituksiin. Karussa hiekkamaassa menestyvät kuuset, paremmissa hiekkamaissa tammet ja akaasiat, ojien ja vesistöjen varrella pajut ja leppälajit, kuivemmilla paikoilla plataanipuut ja lehmukset, soodapitoisessa maassa tammet ja villipäärynäpuut. Asutuille alueille istutetaan akaasioita ja silkkiäispuita. Mahdollisuuksien mukaan kasvatetaan kaikkialla tietenkin myös hedelmäpuita.

Suojavyöhykkeiden muodostuminen tapahtuu joko istuttamalla tai kylvämällä. Unkarissa on käytetty menestyksellisesti 25-hevosvoimaisten traktorien vetämiä metsänistutuskoneita. Kahdeksan tunnin työpäivänä voi yksi henkilö istuttaa käsin noin 300 tainta, kun sensijaan kolmen henkilön hoitama istutuskone kiinnittää samana aikana maahan 9.600 tainta. Istutuskoneen käyttö on vähentänyt yleiskustannuksia 65 %.

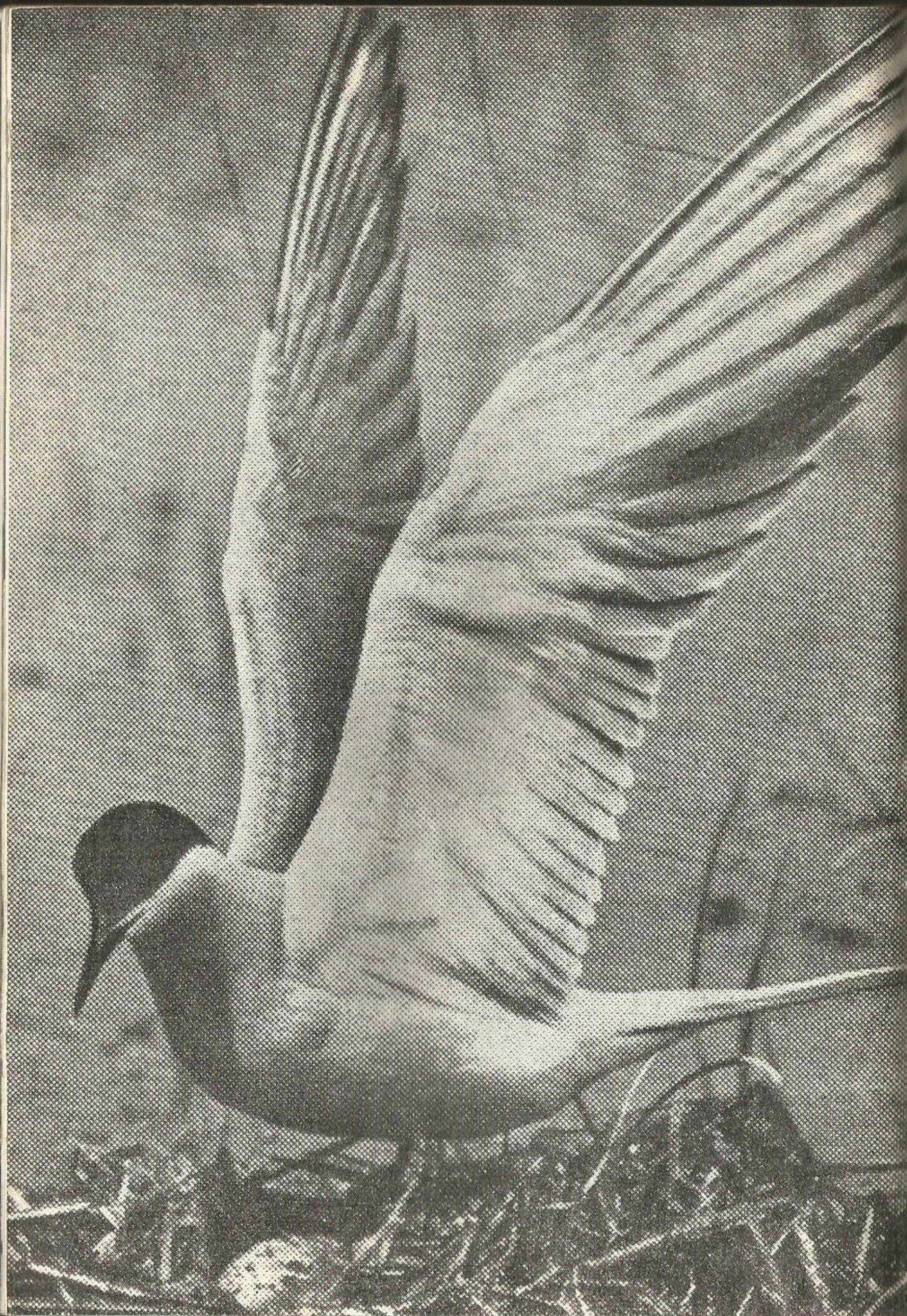
Syksyllä 1951 Unkarin metsänhoitolaitokset, maataloudelliset tuotanto-osuuskunnat ja valtiontilat istuttivat 220 miljoonaa nuorta puuta ja muuttivat noin 23.000 hehtaaria maata kasvamaan metsää.

Suojaavien metsäkaistojen istutuksessa on saavutettu merkittäviä tuloksia. Keväällä 1952 Unkarissa oli jo 1313 kilometrin pituudelta maataloudellisia suojavyöhykkeitä. Tänä syksynä on istutettu 66 miljoonaa kuusta, vanhaa puuta ja poppelia sekä 2 miljoonaa nuorta puuta.

"PIENEN KUKON TIMANTTIKOLIKKO". — Äskettäin valmistui Eszter Tóthin ja Edith Feketen käsikirjoitukseen perustuva ja Gyula Macskássyn ohjaama ensimmäinen unkarilainen piirretty värielokuva "Pienen kukon timanttikolikko", jossa erään kansansadun mukaan viehättävästi kerrotaan, kuinka pieni kukonpoikanen voittaa emännälleen takaisin timanttikolikon, jonka ahne ja julma kuningas oli riistänyt tältä. O i k e a l l a pari kohtausta elokuvasta.

Rannan valtakunta

István Homoki-Nagyn uusi luontoa kuvaava värielokuva "Rannan valtakunta" on esitetty äskettäin ensi kerran. Homoki-Nagy on taiteellisella luomistyöllään saavuttanut jo kansainvälisen nimen. Hänen filminsä "Kuristajahaukan tarina" ja "Pienen Balatonin kaislaviidakko" ovat tulleet tunnetuiksi Uppsalan ja Amsterdamin luonnontieteellisissä kongresseissa sekä Cannesin ja New Delhin filmifestivaaleissa. Nämä elokuvat ovat saavuttaneet jakamatonta suosiota niin tieteellisissä piireissä kuin suuren yleisönkin keskuudessa. Tämä uusi elokuva antaa vielä syvällisemmän ja värikkäämmän katsauksen eläin- ja kasvimaailman elämästä.

"Rannan valtakunta"-elokuvan tapahtumapaikkana on Valkoinen järvi (Fehértó=järvi) Szegedin lähellä Alföldissä, Unkarin suurella tasangolla. Kun Unkarissa maan vapautuksen jälkeen suurtilat jaettiin, luotiin samalla hyvin monia luonnonsuojelualueita. Näiden joukossa on Valkoisen järven ympäristöllä erikoisasema: siellä on niin rikas ja monipuolinen kasvillisuus ja eläimistö, ettei sellaista tavata juuri muualla Euroopassa. Täällä on ikivanhoja kasveja, petoeläimiä, äyriäisiä ja vesilintuja. Tämä seutu on tärkeä pysähdyspaikka Pohjois-Euroopan, Balkanin, Stalingradin ja Volgan alueitten muuttolinnuille.

"Rannan valtakunta" antaa valkokankaalla totuudenmukaisen kuvan tästä pienoismaailmasta varhaisesta keväästä myöhäiseen syksyyn. Filmi vie meidät harvinaisten mustien vesilintujen ja liejukanojen pesiin, se seuraa saukkoja niiden pyydystysmatkoilla ja merikotkien salamannopeita syöksyjä niiden iskiessa saaliiseensa, nuoriin vesilintuihin. Harvinaisia sisiliskoja ja vesi-imettäväisiä tarkastellaan niiden omassa erikoislaatuisessa ympäristössään linssin avulla veden päältä ja alta.

Tämä uusi elokuva on asettanut erikoisvaatimuksia Homoki-Nagylle luonnontieteilijänä, käsikirjoituksen laatijana, ohjaajana ja kuvaajana. Vaikka kuvausretkikunta käsitti tarkoin valittuja elokuva-asiantuntijoita ja biologeja, oli Homoki-Nagyn tehtävänä muodostaa elokuvasta yhtenäinen kokonaisuus. Jo elokuvassa "Kuristajahaukan tarina" hän kuvasi altailaisten haukkalajien elämää uudessa kertomuksenomaisessa muodossa. Nyt tämä 2.300 metrin pituinen uusi kokoillan värielokuva merkitsee huomattavaa askelta eteenpäin Unkarin kansantasavallan dokumentäärielokuvatuotannon kehityksessä.

"Kuristajahaukan tarina" osoitti, miten ihminen pystyy muuttamaan eläimen luonteen, miten hän voi kesyttää ja opettaa petolintua. Mutta "Rannan valtakunta" kuvaa täysin koskematonta luontoa. Neuvostoliittolaiset akateemikot varoittivat jo kauan aikaa sitten eläinfilmien tekijöitä eräästä yleisestä virheestä. Hyvin usein sijoitetaan värikäs kertomusaines eläinten elämään ihmisten elämästä otettujen "analogiain" avulla, ja näin kuvataan eläimillä olevan niiden luonnolle vieraita ominaisuuksia ja piirteitä. Toisaalta äärimmäiset "positivistit" pitävät eläimiä pelkkinä "luonnontieteellisinä kohteina" ja ottavat huomioon vain niiden vegetatiiviset elintoiminnat.

"Rannan valtakunnan" tekijät ovat käyttäneet runsain mitoin hyväkseen maansa kehittyvän luonnontieteen uusimpia saavutuksia. He kuvaavat välittömästi ja luonnonmukaisesti elokuvan "näyttelijöitä" elävinä olentoina, joilla on sekä omat yleiset, sään-

nölliset elintoimintansa että yksilölliset elämänkokemuksensa. Eräät kuvat vaativat monia päiviä, usein jopa viikkojakin sitkeää työtä. Jotta eläimiä voitiin lähestyä riittävän lähelle, tarvittiin taitavaa naamiointia ja suorastaan nerokkaita teknillisiä "trikkejä" samoinkuin myös todellista kiintymistä luontoon ja tieteeseen sekä luontoa rakastavan taiteilijan loputonta kärsivällisyyttä. Alkuvalmisteluista leikkaamiseen asti filmin valmistaminen vei puolitoista vuotta. Filmaustyö Valkoisella järvellä kesti seitsemän kuukautta. Myös taustamusiikin säveltäjä, Kossuth-palkinnon saanut Ferenc Farkas vietti useita viikkoja paikalla kolmena eri vuodenaikana, sillä hän halusi musiikin heijastavan ja tulkitsevan oikealla tavalla seudun tunnelmaa.

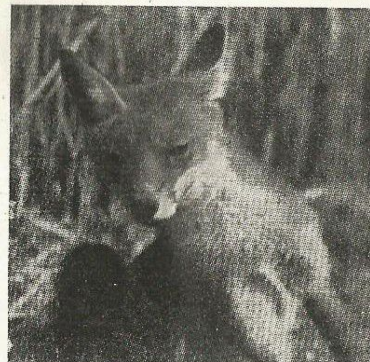
"Rannan valtakunta" on tieteellisen tutkimustyön ja taiteellisen luomistyön onnistunut tulos, ja sen vuoksi se palvelee tehokaalla tavalla kansandemokratian työtätekeviä sekä opetusettä ajanviete-elokuvana. Elokuvan valmistus oli taloudellisesti hyvin turvattu, sillä viisivuotissuunnitelman mukaan Unkarin kansantasavalta käyttää huomattavia rahamääriä Unkarin uutis- ja dokumentaarielokuvastudioitten kehittämiseen ja tieteellisten elokuvien valmistamiseen. Elokuvan tieteellisluontoinen aihe ja sen taiteellinen muoto kuvastavat kansandemokratian tieteen ja elokuvatekniikan huomattavaa edistymistä.

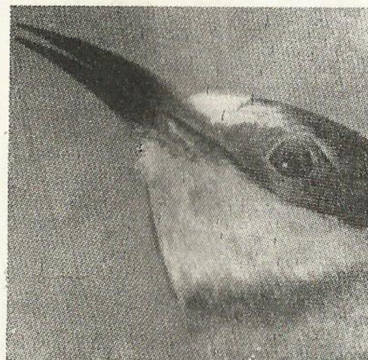
István Homoki-Nagylla, joka 15 vuotta sitten alkoi tutkia lintumaailmaa Otto Hermannin, maailmankuulun unkarilaisen lintutieteilijän jälkiä seuraten, ei entisen hallitusjärjestelmän vallitesssa ollut mahdollisuutta kehittää tietojaan. Vaikkakin hän kiinnitti asiantuntijain huomiota puoleensa lintuvalokuvillaan ja havainnoillaan, ei hänelle annettu sen enempää rohkaisua kuin taloudellista tukeakaan työssään, joka kuitenkin on hyvin arvokasta myös tieteen näkökannalta katsoen. Hänen lahjakkuutensa huomattiin vasta vapautuksen jälkeen. Hänen tehtäväkseen uskottiin luonnonhistoriallisen museon valokuvaosaston järjestely ja hänet nimitettiin Unkarin uutis- ja dokumentaarielokuvastudioitten luonnontieteelliseksi johtajaksi. Hänen elokuvansa "Pienen Balatonin kaislaviidakko", "Lössivallin linnut", "Kuristajahaukan tarina" ja "Rannan valtakunta" ovat kaikki valmistuneet vapautuksen jälkeen. Vuoden 1952 alussa Homoki-Nagy alkoi valmistaa uutta elokuvaansa, joka kuvaa Tonavan eteläpuolisen tulva-alueen kasvillisuutta ja eläimistöä.

István Homoki-Nagy sai äskettäin elokuvistaan "Kuristajahaukan tarina" ja "Rannan valtakunta" Kossuth-palkinnon, joka annetaan vain Unkarin etevimmille tiedemiehille ja taiteilijoille.

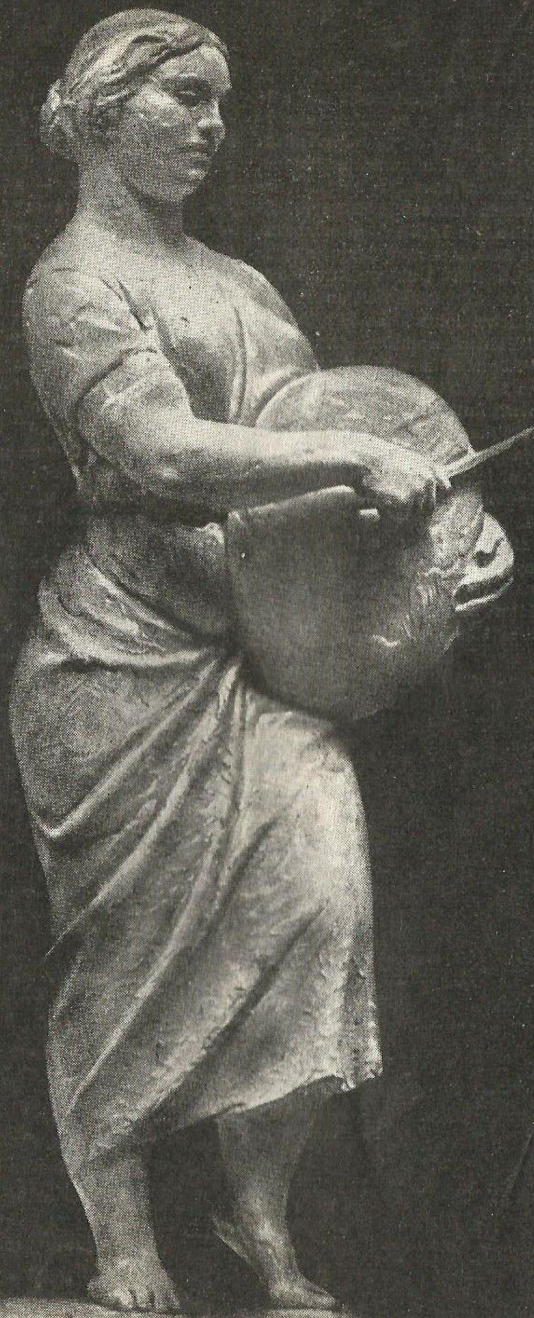
Elokuva on saapunut myös Suomeen, ja Suomi—Unkari Seura tulee järjestämään sen esitystilaisuuksia eri puolilla maata.

GUNNAR UOTILA:

Unkarilaista veistotaidetta

Käydessäni elokuussa suomalaisen kulttuurivaltuuskunnan mukana Unkarissa minulla oli harvinainen tilaisuus tutustua Nyky-Unkarin meille suurin piirtein tuntemattomiin kuvanveistäjiin ja heidän töihinsä.

Ensimmäinen tuttavuuteni oli Ivan Szabó, joka Budapestin asemalle saapuneiden vastaanottajien joukossa toivotti meidät lämpimästi tervetulleiksi Unkariin. Tapasimme tuon rehdin Suomen ystävän vielä monta kertaa Unkarissa ollessamme. Hän tunsi hyvin olojamme, koska oli käynyt Suomessa muutamia vuosia sitten ja tavannut täällä monia suomalaisia ammattitovereitaan. Kävimme hänen ateljeessaan, jossa parhaillaan oli tekeillä Budapestin maanalaisen pääteaseman edustalle sijoitettavaksi tilattu ratsastajapatsas.

Kuvanveistäjä kertoi, kuinka runsaasti Unkarin kuvaamataiteilijoilla nykyään on työtä. Valtio tukee kaikin tavoin taiteilijoita taidekilpailuin, stipendein, apurahoin ja vieläpä antamalla ennakkoakin. Ennen Unkarin uudistusta olivat asiat toisin. Taiteilijat kamppailivat monenlaisten vaikeuksien kanssa. Taloudellisten vaikeuksien li-

Vasemmalla: Pál Pátzayn "Leipää leikkaava tyttö" ja ylhäällä klassillissävyinen näyte Sándor Mikusin veistotaiteesta.

säksi taisteltiin eri suuntaryhmien välillä. Perustettiin uusia suuntaryhmiä näyttelyineen ja väittelyineen kuitenkaan ilman erikoisempia tuloksia yhtä vähän taiteelle kuin taiteilijoillekaan.

Unkarin uudistuksen jälkeen tapahtui kauan ja hartaasti odotettu muutos. Koko kansa saatiin mukaan tukemaan taidetta. Tästä johtuukin, että nykyään ovat taidenäyttelyt tungokseen asti kansoitettuja. Yleisenä suuntana on selvä, realistinen, kansan tarpeita tyydyttävä taide. Nykyisin taiteilijoilla on riittävästi työtä, mikä onkin kaiken taiteellisen luomistyön perusehto. Tehtävät yritetään jakaa kaikkien taiteilijoiden kesken, eikä tehdä niin kuin ennen, jolloin työt annettiin muutamille harvoille suosikeille.

Arvokkain käynneistämme oli epäilemättä se, jonka teimme vanhan mestarin, professori Kisfald-Stroblin luo. Korkealla Gellért-vuorella kohoava "Vapaudenpatsas" on professori Stroblin käsialaa. Tämä mitoiltaan valtava monumentti on yhtä vaikuttava taideteoksena.

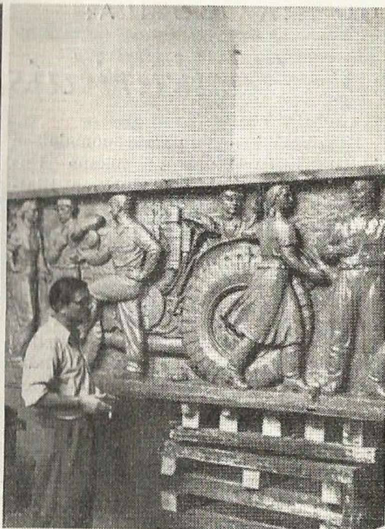
Parhaimpana nykyaikaisista kuvanveistäjistä pitäisin Sándor Mikusta, jonka pienoispronssiveistokset olivat kerrassaan herkullista nähtävää. Hänen vartalokuvissaan ovat plastillisuus ja tyylittely tavanneet sopusointuisen tasapainon.

Budapestin kuvanveistäjien yhdyskunnassa asuvista taiteilijoista voisin mainita vielä monta hyvää kuvanveistäjää kuten esimerkiksi Lajos Ungvárin, joka on luonut äskettäin paljastetun Lajos Kossuthin onnistuneen muistomerkin.

Kokonaisuutena Unkarin kuvanveistäjät tekivät tämän kirjoittajaan hyvin myönteisen vaikutuksen, ja olen sitä mieltä, että meillä on Unkarin kuvaamataiteesta paljon opittavaa.

V a s e m m a l l a kuvanveistäjät prof. Kisfald-Strobli ja Ivan Szabó Stroblin ateljeessa, o i k e a l l a taiteilija Sándor Mikus ateljeessaan Stalinin monumenttia varten muovailemiensa korkokuvien ääressä.

Unkarin nuorison elämästä

Isänmaanrakkaus, rakkaus kansaa kohtaan, velvollisuudentunto ja omaaloitteisuus ovat ominaisuuksia, joita pioneeriliike pyrkii kasvattamaan yleiskouluiässä oleviin lapsiin. Näiden päämäärien merkeissä se kasvattaa lapsista määrätietoisia, lujatahtoisia ihmisiä, jotka ovat valmiita sitkeään kamppailuun vaikeuksia vastaan.

Unkarissa toimii jo kaikissa yleiskouluissa pioneeriryhmä, niin kylissä kuin kaupungeissakin. Pioneeriliikkeessä on tällä hetkellä 850.000 jäsentä; so. yli 75 % yleiskouluiässä olevista lapsista.

Pioneerijärjestöön pääsee jäseneksi jokainen 7—14-vuotias yleiskoulun oppilas. Ylempiluokkalaisia (10—14-v.) yhdistävät ns. vartiot, alaluokkalaiset (7—9-v.) taas toimivat "toveriperheissä". Viimeksimainittuun kuuluu 20—25 jäsentä, mikäli mahdollista kokonainen luokka, ja sen johtajana on opettaja.

Ensiluokkalaiset otetaan toveriperheeseen vasta toisella lukukaudella, sillä jo pelkkä koulu tuo heille aluksi niin paljon uutta ja vaikeaa, että toinen uusi yhteisö — perheyhteisö — vain vaikeuttaisi heidän koulutyötään samalla kun he myös häiritsisivät pioneeriperheen työskentelyä.

Näissä toveriperheissä pyritään kasvattamaan lapsiin itsenäisyyttä ja aloitekykyä, jonka vuoksi lapset saavat asemia ja tehtäviä jo näiden perheiden piirissä. Jo ensimmäisessä kokouksessaan valitsevat toveriperheen jäsenet luokittain järjestysvastaavan, jonka tehtävänä on huolehtia luokan puhtaudesta, oppilaiden siisteydestä sekä kirjojen ja vihkojen kunnosta.

Neljäsluokkalaiset otetaan juhlallisin menoin pioneerijoukkueen jäseniksi. Joukkueen pienin yksikkö on 8—10-jäseninen vartio, jonka luja ystävyys niittaa yhteen. Tämän pienen yhteisön puitteissa voivat lapset oivallisesti toimia ystävyyden hengessä. Pienemmissä ryhmissä pääsevät eri pioneerien luonne, työ ja kyvyt paremmin oikeuksiinsa. Tämän pohjalla vartion johtaja, jonka pioneerit itse valitsevat joukostaan, voi helposti nimetä kunkin pioneerin hänelle sopivaan tehtävään. Vartion jokaisella jäsenellä on oma tehtävänsä ja työnsä, kuten esim. vartionjohtajan, varapuheenjohtajan, siisteysvastaavan, järjestysvastaavan, kirjastonhoitajan jne. toimet. Eri luottamustoimien avulla lapsissa herätetään vastuuntunnetta. Mutta tehtävien to-

Iloisia tytönkasvoja erään pioneerien kesäleirin teltan oviaukossa.

teuttaminen, töiden suorittaminen on myös tarkistettava. Lapsi odottaakin sitä. Hän toteaa, että hänen suorittamansa työ on ollut tärkeä, joten tämäkin seikka lisää hänen vastuun- ja velvollisuudentunnettaan. — Vartion jäsenet pitävät kerran viikossa kokouksen. Tällaisessa kokouksessa he oppivat uusia lauluja ja leikkejä, urheilevat, lukevat yhdessä omia lehtiään sekä keskustelevat lukemansa pohjalla, valmistelevat kulttuuriohjelmaa, pioneerikokousta tai menevät yhdessä retkelle.

Joukkue käsittää saman luokan pioneerit, joten heidän työnsä käsittää luokan puitteissa olevat kysymykset. Joukkueen kokouksissa keskustellaan opiskelumenetelmistä, eri kirjoista, joita kukin on lukenut. Joukkue voi pitää kokouksensa myös koulun ulkopuolella, mennä esim. retkelle, kerätä kasveja ja kivettymiä. He käyvät myös museoissa, teattereissa ja elokuvissa, jonka jälkeen nähdystä keskustellaan, ja urheilevat yhdessä. Joukkue voi myös kerätä kylissä kansansatuja, kertomuksia kylän tai kaupungin historiasta, vanhoja lauluja jne., joista neuvotellaan joukkuekokouksissa. Joukkue ottaa huolekseen luokan kunnostamisen, koristamisen, koulupihan kaunistamisen joltakin osaltaan, lentopallokentän kunnostamisen jne.

Joukkue pitää kokouksen kerran kuussa. Sen johdossa on joukkueneuvosto, jonka pioneerit itse muodostavat. Neuvoston työtä ohjaa joukkueenjohtaja, joka on joko nuoriso-ohjaaja tai pedagogi. Joukkueet muodostavat parven, jonka johdossa on neuvosto, lasten oma hallitus. Se ohjaa parven työtä, auttaa koulujuhlien järjestämisessä, järjestää retkiä ja urheilukilpailuja. Parven johtaja ohjaa neuvoston työtä. Neuvoston jäseninä ovat joukkueiden johtajat, joista pioneerit valitsevat neuvoston puheenjohtajan ja muut toimihenkilöt. Neuvosto kokoontuu säännöllisesti, tavallisimmin kerran kahdessa viikossa. Parvi itse kokoontuu kokonaisuudessaan pari-kolme kertaa vuodessa.

Pioneeriparven tärkeimpänä työnä on opiskelu. Koulutyön aktiivisena apuna toimivat eri harrastuspiirit, joissa lapset saavat toimia mieliaineensa ja harrastustensa mukaan. Niihin pääsee jäseneksi vain se, joka on hyväkäytöksinen ja opinnoissaan menestyvä. Niiden tehtävänä on laajentaa ja syventää tunneilla opittua tietoa, lisätä aineiden mielenkiintoa ja auttaa lapsia pysyvän tiedon hankkimisessa.

Opiskelutyön ja pätevän kasvatustyön edistämiseksi pidetään parvikokouksia eri aineiden kysymyksistä. Näissä kokouksissa keskustellaan jonkin tieteenalan tai oppiaineiston kysymyksistä, historian tapahtumista, kansallissankarien elämästä, isänmaanrakkaudesta tai kansainvälisistä tapahtumista. Lapset valmistautuvat kokouksiin keräämällä aineistoa, muokkaamalla sen ja pitämällä esitelmänsä kuvin, lainauksin, piirroksin ja albumein havainnollistettuina.

Parvet eivät hajaannu tutkintojen jälkeen, sillä parhaimmat pioneerit ottavat osaa kunniapalkinto-leireihin, toiset taas jäävät kaupunkien ja kylien leireihin, jatkavat kerhojen työtä, tekevät retkiä, järjestävät illanviettoja jne. Leirejä on erilaisia. Yhä suositumpia ovat kaupunkien ja kylien paikalliset leirit, joissa palkintoleireistä osattomiksi jääneet voivat viettää hauskaa leirielämää. Unkarin Ammattiliittojen keskusneuvosto pitää yllä pioneeriliiton palkintoleirejä, joissa lapset viettävät kaksi viikkoa täysin ilmaiseksi. Viime kesänä vietti 16 000 lasta kesänsä 30 leirillä.

Budapestin läheisyyteen Vapaudenvuorelle on rakennettu pioneerikaupunki, joka toimii vuodesta 1948 läh-

Pioneereja keväisellä retkeilyllä. Kukkivassa puutarhassa otetaan suurennuslasit esille ja tutkitaan tarkemmin kukkien emiöiden ja terälehtien rakennetta.

tien. Maan parhaat pioneerit viettävät siellä 2 viikkoa. Siellä vierailevat myös ulkomaiset pioneerit. Kesän kuluessa pioneerikaupungeissa oleskelee yhteensä 3 200 pioneeria, joista 200 ulkolaista.

Hyvin suosittuja ovat myös ns. turistileirit, joissa lapset oleskelevat alennettuun hintaan viikon, tehden retkiä ympäristöön asiantuntevien oppaiden johdolla. Tänä vuonna 17 000 pioneeria lomailee 24 turistileirillä. Talvella kokeiltiin ensimmäistä lasten talvileiriä, joissa parhaiten urheilleiden parvien 200 edustajaa vietti talvilomaansa.

Parádissa oli myös keväällä kokeeksi leiri, jossa 640 pioneeria lomaili kahdessa vuorossa kuukauden kerrallaan, jatkoi opiskelua opettajien johdolla ja retkeili ympäristössä.

Vuonna 1952 sai 200 erinomaista pioneeria palkinnokseen matkan ulkomaiselle pioneerileirille.

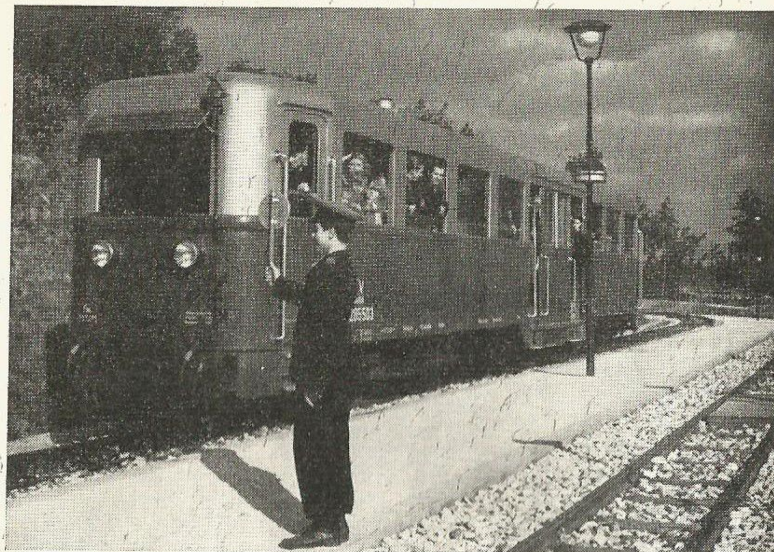
Pioneeriliitolla on parhaillaan 12 pioneeritaloa, joista 6 Budapestissa, muut maaseudulla suuremmissa kaupungeissa. Pioneeritaloissa toimii keskimäärin 700—800 lasta, yleensä neljältä ylimmältä luokalta olevia. Liitto aikoo avata vielä tänä vuonna 10 uutta pioneeritaloa. Pioneeritaloissa on lukuisia harrastelukerhoja.

Pioneeritaloissa harrastetaan kerhotyötä 16—18 hengen ryhmissä, joita ohjaavat alan asiantuntijat. Kultakin alalta on yleensä 3—4 ryhmää toiminnassa. Pioneeritaloissa on keskimäärin 2 000 teoksen kirjastot, jotka jatkuvasti suurenevat. Kirjastojen jäsenmäärä on keskimäärin 4—5000.

Pioneeritaloissa on opiskeluhuoneita, joissa lapset valmistautuvat tutkintoihin asiantuntevalla opastuksella. Ke-

Erään pioneeritalon askartelukerhossa tytöt ovat rakentaneet koristeellisen pahvisen tuulimyllyn.

Etevimmät ja ahkerimmat Unkarin koululaisista pääsevät kesäksi Budapestin pioneerikaupunkiin, jossa he voivat harjoitella rautatieläisten jännittävää ammattia pioneerien pienoisrautatiellä. Kuvassamme nuori asemapäällikkö antaa junalle lähtömerkin.

säisin pioneeritalot järjestävät leiritoimintaa piirinsä tai kaupungin lapsille. Budapestin III piirin pioneeritalon jäseniä ovat myös Unkarissa asuvat korealaiset pioneerit, jotka säännöllisesti ottavat osaa kerhojen toimintaan.

Unkarin kouluissa toimi lukuvuonna 1951—52 seuraava määrä kerhoja: musiikkikerhoja ja orkestereita 114, jäseniä 2 643, kansanyhtyeitä 52, jäseniä 1 847, tanssiryhmiä 245, jäseniä 5 040, kuoroja 294, jäseniä 9 504 sekä kuvaamataide- ja piirustuskerhoja 89, jäseniä 1 627.

Maassa toimii 900 nukketeatteriryhmää. 600 tanssi- ja näyttämöryhmää esiintyy säännöllisesti yleisölle.

Budapestissa on pioneereilla oma teatterinsa, jonka katsojamäärä nousee jatkuvasti. Lukuvuoden 1949—50 aikana antoi teatteri 298 näytöstä, ja katsojia oli kaikkiaan 131.000. Lukuvuonna 1950—51 oli näytöksiä 285, katsojia 133.000; lukuvuonna 1951—52 oli jo 305 esitystä ja katsojia 145.000. Nuorisokirjoja julkaistiin 1951 591 000 kappaleen painoksena.

Uuden Unkarin suurin lahja pioneereille on pienoisrautatie, joka 12 km:n pituisena kiertää Budapestia läheisillä maalauksellisen kauniilla vuorilla. Pioneerirautatiellä suorittaa palvelusta nykyään 750 koulutettua nuorta "virkamiestä". Koulutuksensa he saavat liikenneministeriön kouluissa, hienot virkapukunsa liikenneministeriöltä.

Pioneeripostinhoitajien määrä on myös lisääntynyt. He suorittavat palvelustaan pioneerikaupungin postilaitoksessa tai pioneeritavaratalossa. Heidän lukumääränsä on nyt 250.

Kirjavat markkinat
Devecserin kylässä

Iloinen soitto herätti jo varhain aamulla Devecserin asukkaat unesta, sillä kolme soittokuntaa kulki soittaen pitkin teitä. Näin alkoivat Veszprémin piirikunnan Devecserin kunnassa syysmarkkinat.

*

Devecserissä on kaikkiaan vain kuusituhatta asukasta, mutta kuitenkin jo varhaisina aamuhetkinä olivat kansanjoukot menossa "Linnan" laajaan luonnonkauniiseen puistoon, joka leviää kylän reunassa ja jonka kreivi Esterházy pääsykiellon merkiksi ympäröi korkealla muurilla. Nyt virtaa kansaa sisään kolmesta portista. Nagyvázsonylainen talonpoika, Ajkan bauksiittikaivoksen työläinen ja valtiontilan lammaspaimen Szentgálista viihtyvät puistossa erinomaisesti. Sillä puistossa ei tungeksi vain Devecserin asukkaita huvittelemassa ja ostamassa, vaan katsoipa mihin tahansa, näkee runsaasti piirikunnan etäisimpienkin kylien edustajia.

Linnan puisto muistuttaa hyvinhoidettua metsää. Siellä solisee puro vuosisatoja vanhojen puiden välissä, kukkaistutukset reunustavat käytäviä ja täyttävät ilman tuoksullaan. Juuri nyt linnan kolmekymmentä hehtaaria käsittävä puisto muodostaa epätavallisen väriloistoisen näkymän.

Koristelluissa kojuissa kauppaliikkeet tarjoavat markkinavieraille Unkarin teollisuuden tuotteita, ja talonpoikain tuotanto-osuuskuntien kojut ovat täynnä erilaisia maataloustuotteita. Täältä löytää runsaasti käsityöläisosuuskuntien todellisia mestariteoksia. Markkinat ovat täydessä käynnissä. Nuori lasinpuhaltaja Ajkasta ostaa itselleen rannekellon, Urkutin mangaanikaivoksen työläinen moottoripyörän, ja Cserkutlaisen talonpoikaisnaisen molempien lasten harteille on lastattu paljon tavaraa: peite, päällystakki, yöpukukangas, saapaspari. Väkeä tulvii kojujen edessä, mutta sen ei tarvitse olla huolissaan, sillä laatikkovuoresta ilmestyy myytyjen tavarain sijalle yhä uusia.

Kirjakojuissa on runsas kirjavalikoima. Eräs talonpoika tiedustelee, voisiko hän saada kirjana Molièren näytelmän "Saituri". Hän on nähnyt sen "kyläteatterissa" ja tahtoo myös lukea sen. Noin viisi kojua myy radioita, joilla onkin suuri kysyntä. Linnan suurissa saleissa on huonekalunäyttely: vieri vieressä on mahtavia nojatuoleja, yhdistelmäkaappeja, leposohvia, vaaleansininen keittiökalusto ym. Kaikella on ostajansa. Huonekaluosaston johtaja selitti, että hän oli laskenut liikevaihdon nousevan noin 40.000 forinttiin, mutta jo kello 11 mennessä oli huonekaluja myyty 110.000 forintin arvosta, ja vasta siihen

Värikkäisiin kansallispukuihinsa pukeutuneet devecseriläiset tytöt vievät markkinoilta kotiinsa suuria ja juhlallisia piparkakkusydämiä, joiden kansanuskomuksien mukaan pitäisi tuoda heille onnea ja menestystä. Kuvassamme piparkakkusydäntä tarkastellaan huvittunein ilmein ja ehkäpä myös hymyillään tuolle vanhalle kansanuskomukselle.

aikaan alkoi kauppa todella päästä käyntiin.

Sadon- ja viininkorjuun jälkeen on kylässä paljon rahaa. Ihmeteltävää ei ole, että tällaisilla kylämarkkinoilla on saatavissa samaa tavaraa kuin Budapestin liikkeissäkin ja että väestö on niin halukasta ostamaan. Mielenkiintoista on pikemminkin, että nämä kyläläiset tietävät, mitä ostavat, että he eivät ole ainoastaan vaativia ostajia, vaan että myös heidän makunsa on kehittynyt.

Muotinäytöksessä — sellainenkin on nykyään maalaismarkkinoilla — naiset tutkivat tarkasti pukuja ja esittävät niistä arvostelujaan.

*

Kolmella näyttämölavalla on parhaillaan esityksiä, sillä kaikkiaan 60 kulttuuriryhmää huvittaa markkinayleisöä. Myös nukketeatteri saa osakseen vilkasta mielenkiintoa, ja illalla näyttävät budapestilaiset näyttelijät taitoaan.

Se, joka on käyttänyt kaiken rahansa ostoksiin, voi siitä huolimatta liittyä ulkoilmateatterien yleisöön.

Urheilun ystävä voi nauttia erilaisista urheilunäytöksistä ja kilpailuista. Kylien neitoset antavat voimistelunäytöksiä, pojat kilpailevat jalkapallossa, eikä ratsastustakaan ole unohdettu. Täällä tapaamme kaksi olympiajoukkueen jäsentä, jotka kertovat kokemuksistaan kylien urheilijoille.

Iltapäivällä voi tuntea yhä selvemmin juuri valmistuneiden paistien ja kuumien makkaroiden tuoksua. Puiston ravintoloissa ei viini eikä olut näytä loppuvan, kaikkein viimeiseksi iloinen mieli.

Mutta ei todellakaan tarvita juomia, jotta markkinaväellä olisi hauskaa:

Devecserin kirjavien ja iloisten markkinain ihmisvilinää Esterházyn ruhtinassuvun loisteliaan perintölinnan suunnattomassa puistossa, jonka Esterházyn ruhtinaat aikoinaan antoivat ympäröidä korkealla muurilla estääkseen tavallisen kansan pääsyn sinne. Mainittakoon, että Esterházyjen maaomaisuuksien suuruus Horthyn aikana nousi 220.000 hehtaariin.

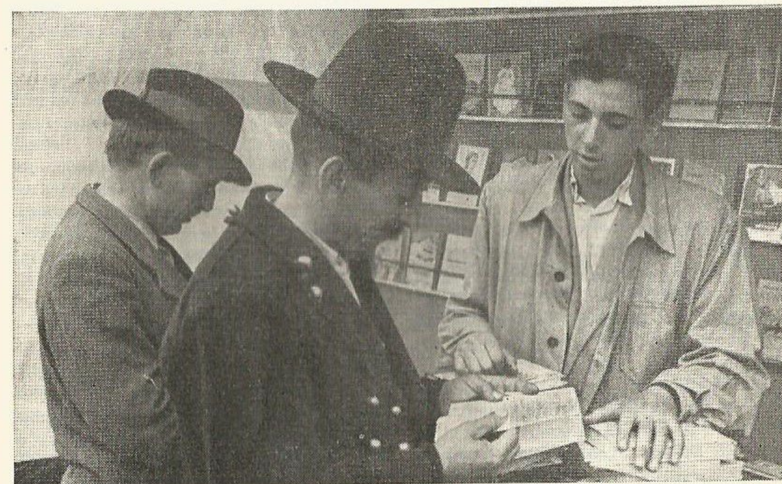
ihmisten iloisuus pursuaa sisältäpäin. He iloitsevat elämästään, työnsä saavutuksista . . . Illalla tanssivat sadat parit, laulut kaikuvat . . .

Tällaiset olivat syysmarkkinat Devecserin linnanpuistossa samoinkuin muuallakin maassa.

Devecserin markkinoilla esiteltiin hyvin monipuolisesti Unkarin teollisuustuotantoa ja Unkarin kansan käsityötaitoa. Monien seudun tuotanto-osuuskuntien jäsenet käyttivät hyväkseen tilaisuutta hankkiakseen markkinoilta tarpeellisia maatalouskoneita osuuskunnilleen. Oikealla Füzesabonyn tuotanto-osuuskunnan jäseniä tarkastelemassa äestä. Kaikenlaisten tuotteiden lisäksi markkinoilla oli saatavissa myös kirjallisuutta, ja kuvassamme Szentgálin valtiontilan lammaspaimenet ostavat kirjoja kotiin vietäväksi (alhaalla).

Béla Maria, Lipótmezön pääpsykiatri:

UUSIA MENETELMIÄ MIELISAIRAUKSIEN TERAPIASSA

Psykiatrit esittävät useita selityksiä sielullisten sairauksien syiksi. Erään teorian mukaan, jolla jatkuvasti on lukuisia kannattajia länsimaissa, on perinnöllisyydellä ratkaiseva osuus. Erään toisen käsityksen mukaan sielullinen sairaus saa alkunsa lapsuusiän traumoista. Ensimmäisellä teorialla oli myös Unkarissa ennen paljon kannattajia, ja se hallitsi jonkin aikaa Unkarin psykiatriaa. Mutta perinnöllisyysperiaatteen omaksuminen merkitsi alistumista kaiken muuttumattomuuteen — mikä fatalismi ilmeni terapian väheksymisenä. Toinen teoria johti naurettavan liioiteltuun analyysiin, psykologisiin ja filosofisiin spekulatioihin ad absurdum, eikä se myöskään pystynyt viemään tiedettä eikä terapiaa eteenpäin.

YMPÄRISTÖTEKIJÄT

Uusi käsitys on hylännyt teorian, että perinnöllisyys tai lapsuusiän traumat olisivat sielullisten sairauksien pääsyinä, ja antaa suurimman merkityksen ympäristötekijöille, vaikuttaen edullisesti sekä tieteelliseen tutkimustyöhön että psykiatriseen terapiaan.

Seurauksena tästä on sielullisesti sairaiden lukumäärä Unkarin kansantasavallassa laskenut jyrkästi. Uusien parannusmenetelmien ansiosta potilaat paranevat nopeasti ja pystyvät jälleen täyttämään paikkansa elämässä ja työssä.

Nämä tulokset ovat mahdollisia, koska Unkarin hallitus ei ainoastaan käytä suuria summia tieteellisen tutkimuksen hyväksi, vaan kiinnittää myös suurta huomiota psykiatrien ja hoitajien koulutukseen ja jatko-opetukseen. Terveydenhoitoministeriön ylläpitämän sielullisten sairauksien instituutin mallin mukaan Unkarin hallitus on kehittänyt Lipótmezön, maan suurimman hermo- ja mielitautien terapeuttisen laitoksen, Unkarin tutkimus-, koulutus- ja hoitokeskukseksi, joka toimii professori Sándor Stiefin johdolla. Tämä keskus kouluttaa uuden psykiatrikunnan ja kehittää uusia hoitomenetelmiä.

Tämän tärkeän keskuksen työn lisäksi huomattavaa psykiatrista tutkimustyötä suoritetaan Budapestin psykiatrisessa klinikassa ja Budapestissa sijaitsevan János-sairaalan hermo- ja mielitautiosastolla.

INSULIINISHOKKIHOITO

Insuliinishokkiterapiaa on suuresti kehitetty Lipótmezön psykiatrisessa laitoksessa. Tässä hoitomenetelmässä pyritään ennen kaikkea vähentämään hoidon aiheuttamat vaarat niin vähäisiksi kuin mahdollista, saamaan hoito tehokkaaksi ja sen lisäksi yksilölliseksi potilaan fyysillisen ja psyykillisen tilan mukaan. Esimerkiksi kaatumatautikohtausten torjumiseksi insuliinihoidon yhteydessä annettiin potilaille 50—100 mg B 1-vitaamiinia. Tämä pysähdytti kohtauksen muutamassa hetkessä.

Toinen insuliinishokkihoidon vaara on pitkällinen horrostila, jolloin potilas vielä sokeriannoksen saatuaankaan ei tule tajuihinsa. Tämän vaaran poistamiseksi annettiin aivan pieniä insuliiniannoksia. Ensimmäinen annos on 5 yksikköä, ja sitä lisätään aina kerrallaan viidellä yksiköllä. Näin tietyn potilaan hoitoon tarvittava insuliinimäärä on hyvin tarkasti määrätty.

Tämän menettelyn etu on siinä, että horroksenomainen vaihe saavutetaan tavallisesti lyhyemmässä ajassa kuin jos annoksia lisättäisiin nopeasti. Näin hoitoaika lyhenee ja insuliinia säästyy huomattavia määriä. Insuliinihoitoon yhdistetään usein vitamiinihoito: insuliinia annetaan vuorotellen B 1-, B 6-, C- ja E-vitamiinien kanssa. Tämän yhdistelmän on havaittu lyhentävän hoitoaikaa ja vaikuttavan edullisesti myös vaikeissa tapauksissa. Hyvien tuloksien voidaan katsoa olevan B-vitamiiniryhmän ja insuliinin yhteisvaikutuksen ansiota.

Huolimatta siitä, että insuliinishokki on työntänyt taka-alalle sähköshokkihoidon, eräät etevät psykiatrit käyttävät jatkuvasti laajalti sähköterapiaa. Yhden päivän aikana annetaan samalle potilaalle 4—5 sähköshokkia muutaman tunnin sisällä, ja tätä hoitoa jatketaan viikkokausia. Tämän menetelmän avulla on saavutettu erinomaisia tuloksia monissa psykoottisissa tiloissa ja varsinkin hebefrenisessä jakomielitaudissa, johon tähän asti ei mikään terapiamuoto ole pystynyt vaikuttamaan.

PITKÄLLINEN UNIHOITO

Erilaisten shokkihoitojen ohella on merkittäviä tuloksia saavutettu myös monia muita parannusmenetelmiä käyttämällä. Erikoisen tehokkaaksi on todettu pitkällinen unihoito. Pavlovilaisen tulkinnan mukaan uni on elimistön ja erikoisesti hermosysteemin aivokuoressa tapahtuva puolustusmekanismi niin normaaleissa kuin patologisissakin tiloissa.

Tämä sama mekanismi vaikuttaa jakomielitaudin katatonisessa muodossa, jota Pavlov piti valve- ja unitilan välitilana, "hypnoottisena asteena". Kun aikaisemmin pitkäaikaista unta käytettiin vain levottomuustilojen hoidossa, sitä nyt sovelletaan Pavlovin oppien mukaan esimerkiksi horros-, depressio- ja katatonisissa tiloissa suojelevan ehkäisyn laajentamiseksi ja syventämiseksi.

Unitilan aiheuttamistekniikkaa on myös huomattavasti muutettu. Myrkyllisten, helposti keuhkotulehduksia aiheuttavien aineiden käyttö on lopetettu ja nykyään käytetään vaarattominta nukutusainetta, amytalnatriumia. Hyvin syvää narkoosia ei yritetä aikaansaada, vaan tyydytään yksinkertaisesti pitkäaikaiseen fysiologiseen uneen. Potilaita ei ruokita keinotekoisesti, vaan heidät herätetään syömään. Tämän menetelmän avulla on saatu yhtä hyviä terapeuttisia tuloksia kuin syvällä narkoosilla, ja samanaikaisesti kuolleisuus on vähentynyt 5—6 prosentista melkein nollaan.

UUSIA TYÖTERAPIAMUOTOJA

Eräs hoitomenetelmä, joka ei ole uusi, mutta joka on viime aikoina levinnyt ja kehittynyt nopeasti, on työterapia. Työ palauttaa ihmisen tietoisuuden ja antaa hänelle mahdollisuuden sopeutua jollakin tavalla ympäristöönsä. On usein nähty, että potilaat, jotka yksin jätettyinä ovat näyttäneet henkisesti täysin loppuunkuluneilta, ovat aivan kuin heränneet eloon tehdessään mitä alkeellisinta työtä. Työterapia on erikoisen tärkeä vajaamielisyystapauksissa, joissa kaikki muut terapialajit ovat tehottomia, idiooteille jne.

Lipótmezön mielisairaalan lääkärit soveltavat tätä menetelmää laajassa mitassa. Sen lisäksi, että potilaat koetetaan saada suorittamaan tavallisia askareita, ompelemaan, parsimaan jne., heitä yritetään saada mukaan kulttuuriharrastuksiin. Tietenkään pääpainoa ei panna esitysten viimeisteltyyn taiteellisuuteen eikä itse esitysten laatuunkaan, vaan jatkuvaan, hellittämättömään työhön, pitkäaikaiseen valmisteluun, joka vaatii potilailta aikaa ja mielenkiintoa ja kääntää heidän huomionsa pois omista patolo-

gisista oireista. Hyvin vajaaälyiset skitsofreenikot, imbesillit, idiootit ja jopa hallusinaatiota kokevat potilaat ovat osoittaneet suurta mielenkiintoa tähän työhön, vaikka he ennen olivat täysin sairauteensa vajonneita.

János-sairaalan hermo- ja mielitautiosastolla on keksitty uusi työterapiamuoto. Fysiologien ja erikoisopettajien avulla potilaille annetaan säännöllisiä rytmiharjoituksia sairaalloisen mekanismin keskeyttämiseksi. Tällä tavalla heidät yritetään saada tarpeeksi keskittymään määrättyjen tehtävien suorittamiseen.

KAATUMATAUTISET LAPSET — TUBERKULOOSI JA MIELISAIRAUS

Lipótmezön mielisairaalan lastenosastolla on saatu hyviä tuloksia kaatumatautisten lasten hoidossa. Saman sairaalan tuberkuloosiosastolla — joka on Neuvostoliiton sairaaloita lukuunottamatta luultavasti ainoa tuberkuloottisten erikoisosasto Euroopan mielisairaaloissa — suoritetaan tutkimuksia tehokkaimman terapiamuodon määräämiseksi tapauksissa, joissa mielisairaus liittyy tuberkuloosiin. On yleisesti tunnettua, että psykiatriassa käytetyt aktiiviset menetelmät, esimerkiksi sähköshokki ja aiheutettu uni, eivät sovi käytettäviksi tuberkuloositapauksissa, ja samanaikaisesti kirurgisia ja muita aktiivisia tuberkuloosihoitokeinoja ei voida antaa henkisesti sairaille heidän levottomuutensa ja odottamattoman käytöksensä takia. Tämän johdosta on ollut välttämätöntä löytää tuberkuloosisairaita varten erikoisia hoitomenetelmiä. Näissäkin tutkimuksissa on jo päästy käytännöllisiin tuloksiin.

PROFYLAKSIAN MERKITYS

Olemme havainneet, että nykyisessä Unkarissa psykiatria kehittyy nopeasti uusien hoitomenetelmien ansiosta. Tämän kehityksen korkein aste ei kuitenkaan ole hoito, vaan ehkäiseminen. Ehkäisytiede — profylaksia — jätettiin vanhassa Unkarissa täysin vaille huomiota. Tämä on helppo ymmärtää, kun muistamme, että fatalistinen usko perinnöllisyyteen lannisti kaikki ehkäisy-yritykset. Psykiatriemme valtavan enemmistön omaksuma teoria, joka antaa ensisijaisen merkityksen ympäristötekijöille henkisten sairauksien synnyssä, on antanut mahdollisuuden ryhtyä taisteluun vahingollisia ympäristötekijöitä vastaan ja vähentää siten sielullisesti sairaiden potilaiden lukumäärää.

Ehkäisytyö alkaa lapsen suojelemisella jo ennen syntymää, äitiyshuollolla, joka turvaa oikeuden palkallisiin äitiyslomiin ja jonka mukaan lääkärintarkastukset ovat pakollisia raskauden aikana. Lastenseimissä ja päiväkodeissa lapset tottuvat jo varhain yhteisöelämään, mikä estää monien neuroosien ja psykoosien syntymistä myöhemmin. Nykyään ei Unkarissa ole enää hylättyjä eikä irtolaislapsia, joista tuhannet joutuisivat yhteiskunnan laiminlyönnin takia hermo- ja mielisairauksien uhreiksi. Turvallisuus merkitsee myös hyvin paljon sielullisten sairauksien estämisessä. Unkarissa ei ole työttömyyttä, ja kansan laajojen joukkojen ei enää tarvitse käydä hermoja repivää taistelua toimeentulonsa puolesta.

TYÖTTÖMYYS, KÖYHYYS, ALKOHOLISMI JA SYFILIS VOITETTU

Työttömyys ja köyhyys olivat ennen monissa tapauksissa syinä alkoholin väärinkäyttöön, joka taas aiheutti monia henkisiä sairauksia. Nykyisessä Unkarissa on alkoholistien lukumäärä jyrkästi laskenut ja niin myös alkoholismista johtuvien hermo- ja mielisairauksien määrä. Sukupuolitautisten pakollinen rekisteröinti, prostitution lakkauttaminen ja sukupuolitautiklinikkain, joissa hoitoa tarvitsevat saavat ilmaista penisilliinihoitoa, verkoston laajentaminen ovat myös osaltaan vaikuttaneet potilasmäärän vähenemiseen.

Olympiamestari ja maailmanennätysnainen Ilonka Novák, joka kuului unkaritarien 4x100 metrin kultamitaliviestinjoukkueeseen, opettaa Margaret-saaren uimastadionilla Unkarin tulevia mestariuimareita. Sanomattakin on selvää, että häntä kuunnellaan jännittyneen tarkkaavaisesti.

Tulevia uintimestareita

Viileä, sumuinen syyskuun aamu Budapestissa. Kello on kuusi . . .

Olemme Margaret-saaren uimastadionilla. Täältä ovat alkaneet uransa Éva Székely, 200 metrin rintauinnin olympiamestari ja 100 metrin perhosuinnin maailmanennätyksen haltija, samoinkuin monet muut kuulut mestariuimarit. Tämä uimastadion on lukuisten kansainvälisten voittojen "lähde". Mutta nyt ei ympärillämme ole valmiita, vaan tulevaisuuden mestareita, 8—14-vuotiaita poikia ja tyttöjä. Heitä on valmentamassa Imre Sárosi, joka on kasvattanut Éva Székelyn ja useita muita tunnettuja unkarilaisia uimareita. Nyt hän opettaa — kuten muut-

kin valmentajat — tulevia mestareita ja maailmanennätysuimareita.

Jokaisessa seurassa . . .

"Nyt on kouluvuosi jo alkanut, mutta nämä tytöt ja pojat nousevat varhain ylös voidakseen osallistua päivittäisiin uintiharjoituksiimme," opettaja Sárosi kertoo. "Jokainen ammattiliittojen urheiluseura on ottanut "suojelukseensa" useita kouluja, joita ne tukevat urheilutoiminnassa. Näin näiden koulujen oppilaat voivat oppia ja osallistua kilpailuihin suurissa urheiluseuroissa, missä parhaat valmentajat huolehtivat heidän koulutuksestaan. Urheiluseurat valvovat jäsentensä opiskelua ja huolehtivat siitä, että urheilu ei vieroita heitä koulutyöstä. Jos joku on saanut huonon koulutodistuksen, hän ei saa käydä harjoituksissa ennenkuin on parantanut työtään."

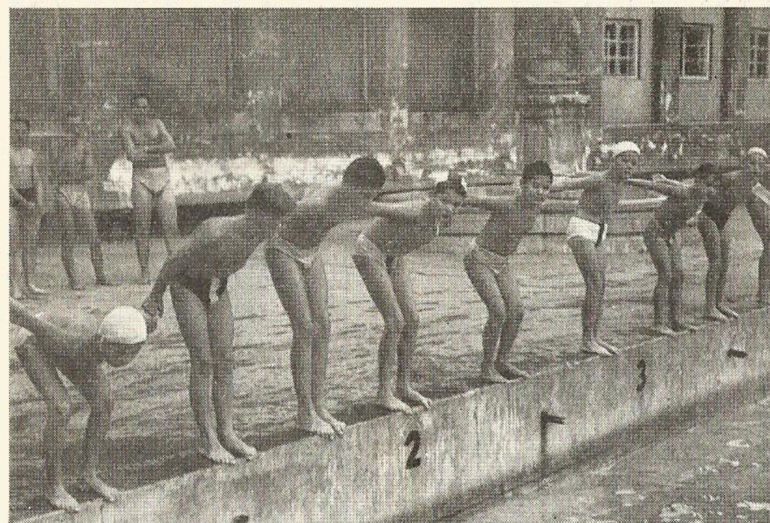
"Aluksi harjoittelemme suuressa altaassa", jatkaa Imre Sárosi, Bástya-ja Lokomotiv-seurojen valmentaja, "siellä kiinnitämme huomiota vain harjoittelun määrään. Tämä vaihe on jo meillä ohitse. Täällä, pienen altaan "kuumassa vedessä", lihakset pehmittyvät ja matka on lyhyt, niin että lapset voivat uida hengittämättä veden alla ja tarkkailla vain oikeita liikkeitä. Tämä on laatuvalmennusta."

"Hänestä tulee loistouimari . . ."

Császár-kylpylässä kohtaamme saman näkymän. Budapestin Császár-kylpylän allas on jaettu kolmeen osaan.

Reippaina ja iloisina kokoontuvat koululaiset jo kello 6 aamulla Császár-uimakouluun Budapestissa. Valmentaja László Gerendás antaa ohjeita ja selittää jokaiselle erikseen tämän virheet sekä antaa samalla neuvoja virheiden korjaamiseksi.

Ohjeet ja neuvot on annettu, ja uudelleen pyrähdetään veteen oikeiden kilpauintimenetelmien oppimiseksi. Matkan pituus on tällä kerralla 4 suoraa = 200 metriä, minkä jälkeen ojennetaan vielä kerran virheet, ja sitten onkin jo aika lähteä kouluun.

Vikkelien kalojen tavoin lapset uivat täällä joka aamu edestakaisin. Täällä harjoittelee samanaikaisesti kolmen urheiluseuran, Kinizsin, Dózsan ja Honvédin nuori polvi. Parhaiten on edustettuna Kinizsi — nytkin on paikalla noin 60 "tenavaa".

"Meitä on paljon", kertoo valmentaja Gerendás, "ja kaikki saapuvat, vaikka sataisi kuin saavista kaataen. Täytyisi jo suorittaa valintaa, mutta en todellakaan osaa. Jokainen on menestynyt niin hyvin. Tässä on esimerkiksi tämä poika, Pap nimeltään, joka äskettäin ui 200 metriä ajalla 2.59.4. Aivan taatusti! Neljä oli ottamassa aikaa! . . . Älä väännä itseäsi sivulle! Siitä diskvalifioidaan rintauinnissa! . . ." huutaa valmentaja välillä eräälle pojalle. "Tai sitten tuo 9-vuotias selkäuimari tuolla. Millaisia aikoja! Hänestä tulee loistouimari . . ."

Budapestissa on tällä hetkellä noin 500—600 säännöllisesti harjoittelevaa uimakoululaista. Kesäisin harjoittelee päivittäin kuitenkin paljon useampia. Kolmen neljän vuoden koulutuksen jälkeen heidät jaetaan eri uintitapojen mukaan. Kilpailuihin he saavat osallistua vasta täytettyään kolmetoista vuotta.

Tie ensimmäisestä kilpailusta maailmanennätykseen tai olympiavoittajien korokkeelle on pitkä ja vaativa. Mutta unkarilaiset valmentajat, jotka ovat kouluttaneet myös Helsingissä palkitut unkarilaiset olympiavoittajat, suorittavat järjestelmällistä ja suunnitelmallista työtä Unkarin uintiurheilun nuorimman polven parissa.

UNKARIN PARAS ALALLAAN

"Unkarin joukkueen maalivahti puolusti niin loistavasti ja puuttui niin usein ratkaisevalla hetkellä peliin, että hän oli oikeastaan samalla kertaa maalivahti ja neljäs puolustaja", lausui entinen italialainen yhdyskapteeni ja etevä asiantuntija Pozzo Helsingissä Unkarin jalkapallojoukkueen maalivahdista Grosicsista.

Itse asiassa on Unkarin joukkueen olympiavoitto laskettava huomattavalta osalta 26-vuotiaan unkarilaisen maalivahdin ansioksi. Niissä viidessä ottelussa, jotka joukkueen oli olympiakisoissa kestettävä, joutui pallo kaiken kaikkiaan vain kaksi kertaa Unkarin maaliin, ja jokaisessa ottelussa unkarilaiset pitivät loistavasti puoliaan romanialaisten, italialaisten, turkkilaisten, ruotsalaisten ja jugoslavialaisten hyökkääjiä vastaan.

Gyula Grosics on kaivostyöläisen poika ja myös hänen uransa jalkapalloilijana alkoi Dorogin kaivosalueella Transdanubiassa. Jo varhain hän pääsi Dorogin joukkueeseen ja 20-vuotiaana hän oli jo Unkarin parhaita maalivahteja. Ennen näkemättömän joustavuutensa ja nopeutensa lisäksi hän hallitsee alansa suorastaan vertaansa vailla olevalla rutiinilla.

MAALIVAHTI NELJÄNTENÄ PUOLUSTAJANA

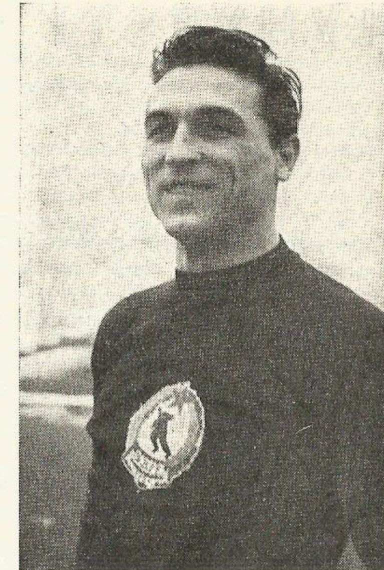
Jalkapallon asiantuntijoille Grosicsin tyyli merkitsi vallankumousta. Jalkapallohistorian parhaat maalivahdit, espanjalainen Platko, itävaltalainen Hiden, tshekkoslovakialainen Planicka ym. pysyttelivät puolustuksessaan enimmäkseen maalilinjalla uskaltautuen korkeintaan kuuden metrin rajalle asti puuttumaan viime hetkessä hyökkääjien peliin. Grosics on — ja lisäksi suurella menestyksellä — perustanut uuden koulukunnan. Hän pelaa itse asiassa neljäntenä puolustajana. Uskomattoman nopeasti ja varmasti hän syöksyy maalistaan usein 16 metrin rajalle tai vieläkin pitemmälle, ja taittaa siten vastapuolen hyökkäyksen ennen kuin tämä on vielä edes ehtinyt saada aikaan sopivaa maalitilannetta. Useammin kuin kerran Grosics on pelastanut potkullaan pitkälti rangaistusalueen ulkopuolella läpimurtautuneiden hyökkääjien aiheuttaman uhkaavan tilanteen. Tämä on tietysti mahdollista vain niin, että hän keskittyy seuraamaan pelin kulkua joka hermollaan. Hän johtaa puolustajia ja sivutukimiehiä ja suorittaa itse huomattavan osan joukkueensa puolustustyöstä.

Mitä Unkarin paras maalivahti itse ajattelee olympiakisojen suuresta jalkapallokamppailusta?

MAALIVAHDIN AIKA EI KOSKAAN KÄY PITKÄKSI

"Maalivahdin asema ei suinkaan ole kadehdittava", Grosics lausuu. "Hän ei saa tehdä yhtään virhettä. Kun maalia ahdistetaan, hänen täytyy hetkeäkään hukkaamatta ratkaista vaikeimmatkin tilanteet. Jos hänen joukkueensa on ylivoimainen — ja näin oli asia meidän kohdaltamme useammin kuin kerran olympiakisoissa — silloin hän seuraa maalistaan jännittyneenä, milloin omat hyökkääjät lopultakin näyttävät ylivoimansa maalissa. Ei, maalivahdin aika ei koskaan käy pitkäksi. Hän suorittaa valtavaa hermotyötä. Mitä maalialueen jättämiseen tulee, niin olen sitä mieltä, että hänen on puututtava peliin niin usein kuin mahdollista, Harjoittelen usein maalialueelta juoksemista ja potkuja. Välistä valmentajamme Jenö Kalmár määrää, että en saa koskea palloon ensinkään kädellä. Niinpä en sitten myöskään olympiakisoissa hämmentynyt, kun joku pelätty italialainen Larossa tai Fontanesi tai ruotsa-

Gyula Grosics "leipälajinsa" nahkakuulan kimpussa ja valokuvaajalle poseeraamassa.

lainen Brodde tai Bengtsson ryntäsi maalia kohti. Luonnollisesti tämä puolustusmenetelmä vaatii suurta nopeutta. Harjoitellessamme juoksen yhtä paljon kuin ahkerin hyökkääjäpelaaja."

Unkarilaisen olympiamestaruusjoukkueen maalivahti kertoo senjälkeen unohtumattomista päivistä Helsingissä:

"Meidän oli kestettävä olympiakisoissa ankaria kamppailuja. Ensimmäisen kerran 27 vuoteen löimme italialaiset. Voitimme 6—0 Lontoon olympiamestarin Ruotsin. Ja loppuottelussa pakotimme myös nopeasti ja lujasti pelaavat jugoslaavit antautumaan. En kyllä haluaisi pelata maalivahtina niin nopeita ja mainiosti maalia ahdistavia hyökkääjiä vastaan kuin meidän Puskásimme ja Kocsisimme ovat.

Mutta suurten kamppailujen ja voiton jälkeen tuli suurin elämys: vastaanotto Unkarissa. Rajalta Budapestiin saakka sadattuhannet odottivat ja juhlivat meitä. Tunsimme, minkä ilon olimme valmistaneet koko Unkarin kansalle 16 olympiavoitollamme."

Urheilussa ei voi pysähtyä paikoilleen. Sen tietää myös Grosics, ja niinpä hän valmistautuukin jo uusiin suuriin tehtäviin. Entinen kaivostyöläiskodin poika ei täytä paikkaansa vain urheilussa. Hän opiskelee paljon ja on kehittänyt itsensä erinomaiseksi kirjanpitäjäksi. Tämän lisäksi hän harrastaa paljon historiaa ja kirjallisuutta. Kotiinsa hän on jo koonnut kattoon asti ulottuvan kirjaston. Vaimonsa kanssa hän käy usein oopperassa, sillä, kuten hän sanoo, musiikki ja kirjallisuus ovat parasta henkistä varustautumista valtavaa hermotyötä vaativiin kilpailuihin.

LYHYESTI UNKARISTA

IRANIN LÄHETTILÄS LUOVUTTI VALTAKIRJANSA. Budapestiin akkreditoitu Iranin lähettiläs Hossein Zandjani luovutti syyskuun 25 pnä valtakirjansa Unkarin Kansantasavallan puhemiesneuvoston puhemiehelle István Dobille.

MINISTERINEUVOSTON PUHEENJOHTAJA MATYAS RAKOSI otti vastaan syyskuun 27 päivänä Iranin täysivaltaisen ministerin Hossein Zandjanin.

TSHEKKOSLOVAKIAN JA UNKARIN POSTISOPIMUS. Unkarin postiasioiden ministerin ja Tshekkoslovakian postivaltuuskunnan välisten neuvottelujen tuloksena on Budapestissa solmittu Tshekkoslovakian Kansantasavallan ja Unkarin Kansantasavallan keskeisen postiliikenteen järjestelystä ja edelleen kehittelystä erikoissopimus, joka allekirjoitettiin syyskuun 20 päivänä juhlallisin menoin.

TSHEKKOSLOVAKIAN LAKIMIESVALTUUSKUNTA BUDAPESTISSA. Unkarin Lakimiesliiton kutsusta saapui nelihenkinen Tshekkoslovakialainen lakimiesvaltuuskunta syyskuun 26 päivänä Budapestiin.

KANSAINVÄLISEN OSUUSTOIMINTAPÄIVÄN JUHLAT UNKARISSA. Pienteollisuusosuuskunnat viettivät kautta maan kansainvälistä Osuustoimintapäivää. Juhlien tunnuksena oli rauhan puolesta käytävä taistelu. Kuvaavaa osuustoimintaliikkeen kehitykselle on se seikka, että kun vuonna 1948 maassa oli vain 314 pienteollisuustuotanto-osuuskuntaa, on niiden lukumäärä nykyisin jo yli 1700.

RANSKAN NUORISOVALTUUSKUNTA BUDAPESTISSA. Matkustaessaan Pekingiin Kiinan Demokraattisen Nuorisoliiton kutsusta kaksitoistahenkinen ranskalainen nuorisovaltuuskunta saapui käynnille Budapestiin. Valtuuskunnan mukana on sankarillinen nuori rauhantaistelija Raymonde Dien.

ENGLANTILAINEN KIRJAILIJA BUDAPESTISSA. Nimekäs englantilainen kirjailija Douglas Goldring saapui Budapestiin syyskuun 27 päivänä. Goldring tuli Unkarin pääkaupunkiin maailman rauhanneuvoston järjestämän lomailun puitteissa.

TIETEELLINEN SULATTOKONGRESSI. Unkarin kaivos- ja sulattoyhdistys kutsui syyskuun 27 ja 28 välisinä päivinä maan sulattoasiantuntijat neuvotteluun, jossa keskusteltiin keinoista, joilla voitaisiin tuotaa entistä parempaa terästä ja taata tuotteiden entistä tarkoituksenmukaisempi käyttö.

VIISISATAA OMAKOTITALOA KAIVOSTYÖLÄISILLE. Valtion tuen turvin Unkarin kaivostyöläiset rakentavat itselleen omakotitaloja. Rakenteilla on parasta aikaa viisisataa taloa, jotka valmistuvat vuoden loppuun mennessä.

MAANALAISEN RAUTATIEN VAUNUJA RAKENNETAAN. Ganzin vaunutehtaat ovat valmistaneet Budapestin metron vaunujen ensimmäiset mallikappaleet. Kuhunkin vaunuun tulee viisikymmentä pehmustettua istuinpaikkaa.

UUSI, ERITTÄIN SUOLAPITOINEN TERVEYSLÄHDE. Budapestistä itäänpäin Szolnokin maakunnassa olevan Cserkeszölön kunnan rajalla avattiin terveyslähde, joka on kuumin ja suolapitoisin maan lähteistä. Kuuma vesi kumpuaa 2.300 metrin syvyydestä. Sen lämpö on 96 astetta. Tutkimukset ovat osoittaneet, että Unkari saa uuden reumaattisia, iho- ja hermosairauksia parantavan kylpylän.

UNKARIN BIOLOGISEN SEURAN KONGRESSIIN OSALLISTUVAT ULKOLAISET VIERAAT OVAT SAAPUNEET BUDAPESTIIN. Syyskuun 25 päivänä saapuneen neuvostoliittolaisen valtuuskunnan johtajana toimii professori Grigori Rustov, joka on Neuvostoliiton tiedeakatemian eläinmorfologisen laitoksen päällikkö, valtuuskunnan muina jäseninä ovat professorit Leonid Vorogin ja Konstantin Sukov. Saksan Demokraattisesta Tasavallasta saapuivat Erich Bauereisen sekä valtiosihteeristön terveysasioiden neuvonantaja Friedrich Oberdoerster.

UNKARIN VALTION KONSERTTIORKESTERI ROMANIASSA. Unkarin ja Romanian kulttuurisopimuksen puitteissa matkusti Unkarin valtion konserttiorkesteri Romaniaan syyskuun 19 päivänä Kossuth-palkitun kapellimestarin János Ferencsikin johdolla.

MUSIIKKIKOULU TUOTANTO-OSUUSKUNNASSA. Syyskuun 19. päivänä avasi Turkeven "Punainen Tähti"-niminen tuotanto-osuuskunta oman musiikkikoulunsa, johon kirjoittautui 316 oppilasta.

UNKARILAINEN VALOKUVAUSNÄYTTELY TEHERANISSA. Syyskuun 13 päivänä avattiin Teheranissa unkarilainen valokuvausnäyttely, jossa puheen piti tohtori Said Nafisi.

UNKARILAISEN AKATEEMIKON LUENTO VARSOVASSA. Unkarin Tiedeakatemian matemaattis-fysikaalisen laitoksen osaston sihteeri, professori Alfred Renyi on pitänyt suuren menestyksen saavuttaneita esitelmiä Varsovassa Puolan valtion matemaattisessa instituutissa.

UNKARIN KIRJAILIJALIITTO järjesti lehtikonferenssin niiden ulkolaisten kirjailijoiden kunniaksi, jotka olivat saapuneet maahan Zsigmond Móriczin juhlapäivän kunniaksi. Lehtikonferenssissa olivat läsnä saksalainen kirjailija Ludvig Renn, romanialainen Marzell Breslasu, ranskalainen André Wurmser, tshekkiläinen Jan Ocsenasek sekä puolalainen Jan Rojewsky.

PIERRE SEGHERSIN LEHTIVASTAANOTTO. Unkarissa vieraileva ranskalainen runoilija ja lehtimies Pierre Seghers esitelmöi syyskuun 22 päivänä lehtivastaanoton puitteissa lyhyesti Ranskan nykyisestä runoudesta. Hän kertoi, että Petöfin vallankumoukselliset runot ovat nyt ilmestyneet ranskaksi ja että pian ilmestyvät ranskankielellä myöskin Endre Adyn ja József Attilan valitut runot.

Kronikkaa seurassa tapahtuneesta

VIIMEISESTÄ KRONIKASTA on kulunut jo varsin pitkä aika, ja siitä lähtien on seuran toiminnassa tapahtunut paljonkin. Olympialaiset ja n. 300 unkarilaisen urheilijan saapuminen Helsinkiin merkitsivät myös seuralle tiettyjä toimenpiteitä. Seuran edustajat vastaanottivat ja lausuivat tervetulleiksi sittemmin mainetta ja kultaisia laakereita niittäneet unkarilaiset olmpialaisvaliourheilijat ja tekivät heille mahdollisuuksien mukaan muitakin palveluksia. Seura julkaisi ja jakoi olympialaisten aikana "Urheilu uudessa Unkarissa"-nimisen kirjasen.

LAMMASSAAREN POHJOLANPIRTISSÄ seura järjesti 30. 7. veljeskansamme olympialaisurheilijoille ja seuran jäsenille yhteisen onnistuneen illanvieton, jonka arvokkaasta taiteellisesta ohjelmasta huolehti mainio tshekkiläinen Fucik-kuoro Tilaisuudessa luovutettiin unkarilaisille urheilijoille Suomi-Unkari Seuran lahjana Helsinki-aiheinen öljyvärimaalaus. Lausunta-, tanssi- ja voimisteluesitysten jälkeen tilaisuus päättyi yhteiseen tanssiin. Avara pirtti oli ääriään myöten täynnä tyytyväistä yleisöä.

Elok. 5 pnä seura järjesti olympialaisissa loistavasti menestyneille veljeskansamme urheilijoille laivamatkan Helsingin saaristoon. Mukana oli satalukuinen määrä urheilijoita, seuran jäseniä ja lehtimiehiä. Jo seuraavana päivänä Unkarin olympiajoukkueen pääryhmä matkusti 6 lentokoneella takaisin kotimaahansa seuran edustajien ja Unkarin täkäläisen lähetystön henkilökunnan saattamana.

UNKARIN KANSANTASAVALLAN PERUSTUSLAIN 3-vuotispäivänä elok. 19:ntenä seura järjesti Tieteellisten seurojen talossa (Säätytalossa) juhlatilaisuuden, jossa juhlapuheen piti kirjailija Jarno Pennanen. Juhlan musiikkiohjelmasta huolehti säveltäjä Erkki Aaltosen johtama jousikvartetti, ja tilaisuus päättyi unkarilaisiin lyhytelokuviin. Suomi-Unkarin Seuran Kemin osasto järjesti vastaavanlaisen juhlatilaisuuden Kemin työväentalossa elok. 26 pnä.

ZSIGMOND MORICZIN kuoleman 10-vuotispäivän johdosta seura järjesti syysk. 4 pnä Helsingin Yliopiston pienessä juhlasalissa muistotilaisuuden, jonka yleisön joukossa havaittiin mm. Suomen Kirjailijaliiton puheenjohtaja Yrjö Soini, prof. Lauri Kettunen, kirjailija L. Onerva, tri, runoilija Matti Kuusi, kirjailija Juhani Konkka ym. tunnettuja kulttuurielämän edustajia. Kirjailija Arvo Turtiainen piti juhlaesitelmän Zsigmond Móriczin elämästä ja tuotannosta, säveltäjä Erkki Aaltosen johtama jousikvartetti esitti arvokasta musiikkia, näyttelijä Vilho Siivola luki katkelman kirjailijavainajan teoksesta "Onnellinen ihminen", taiteilija Sole Kallioniemi-Garam esitti pianomusiikkia ja oopperalaulaja Gustav Köysti lauloi.

VÄHÄ-HEIKKILÄN PIONEERIT järjestivät syysk. 29 pnä voimistelu- ja urheiluseura Iskun toimitalossa unkarilaisen ystävyysillan ja näyttelyn, jossa esiteltiin lukuisia unkarilaisaiheisia esineitä, valokuvia ja kirjasia. Ohjelma oli pioneerien itsensä suorittama. Ritva Oksanen lausui tervehdyssanat, pioneeriohjaaja Liisa Alanko jakoi pioneeriliinat uusille tulokkaille ja pioneeriohjaaja Jaakko Väre kertoi matkamuistojaan Unkarista. Tämän erittäin onnistuneen tilaisuuden päätteeksi esitettiin unkarilainen elokuva "Pallo lentää". Ystävyysillassa oli läsnä toistasataa pioneeria ja heidän vanhempiaan.

Sihteeri

"Suomi-Unkari"-lehden lukijoille

"Suomi-Unkari"-lehden kehittämiseksi yhä paremmaksi ja monipuolisemmaksi, yhä enemmän lukijakuntamme vaatimuksia ja tarpeita vastaavaksi lehden arvoisia lukijoita pyydetään ystävällisesti kirjoittamaan toivomuksistaan, arvosteluistaan ja parannusehdotuksistaan lehden toimitukselle. Lehden toimitus olisi kiitollinen, jos sen ja lukijakunnan välillä syntyisi vilkas ja läheinen vuorovaikutus molempien osapuolten tyytyväisyydeksi. Jos arvoisia lukijoita mahdollisesti kiinnostaa jokin erikoinen puoli, jokin erikoinen aihe, jokin erikoinen ala Unkarin elämästä, jokin historiallinen tai maantieteellinen seikka, jokin sivistyksellinen, taloudellinen, poliittinen tai yhteiskunnallinen kysymys, joku unkarilainen taiteilija, tiedemies, urheilija, historiallinen merkkimies, yhteiskunnallinen toimihenkilö tai tavallinen unkarilainen ihminen, niin kirjoittakaa toimitukselle, ja toimitus tulee tekemään kaikkensa saadakseen lukijoiden kiinnostuksen kohteen esitellyksi lehdessä. Jos haluatte tietää, mitä joku tunnettu ja suosimanne unkarilainen henkilö tällä hetkellä puuhaa, suunnittelee tai ajattelee joistakin tietyistä kysymyksistä, niin lehden toimitus puolestaan yrittää saada yhteyden toivottuun henkilöön ja tulee myönteisessä tapauksessa julkaisemaan hänen vastauksensa tai selostuksensa lehdessä. Mikäli toimituksen kirjeenvaihto lukijoiden kanssa pääsee vauhtiin, avaa toimitus erikoisen "Lukijoiden kirjelaatikon", jossa lukijoiden kirjeisiin vastataan. Tällaisen läheisen yhteistyön syntymistä toivoen lehden toimitus pyytää lukijoita osoittamaan kirjeenvaihtonsa "Suomi-Unkari"-lehden toimitukselle, Mikonk. 8 A 13, Helsinki.

UNKARIN RADIO

lähettää joka ilta lyhytaaltopituuksilla 25 ja 30,5 metriä uutisia suomenkielellä klo 18.40 Suomen aikaa. Lähetyksissä on lauantaisin vastauksia kuuntelijain kirjeisiin ja maanantaisin katsaus kuluneen viikon kulttuuritapahtumiin Unkarissa. Arvoisia kuuntelijoita pyydetään lähettämään toivomuksensa, tiedustelunsa ja arvostelunsa joko suoraan Unkarin radiolle osoitteella Magyar Rádió, Budapest, Magyarorszag tai Suomi-Unkari Seuralle, os. Mikonkatu 8 A 13, Helsinki, joka toimittaa kirjeet välittömästi edelleen Unkarin radiolle.

KORJAUS SIVULLE 47

Lehtemme painoon mennessä saimme tietää, että

Unkarin radion suomenkielisten

lähetysten aaltopituudet ovat marraskuun 3. pstä lähtien 30,5 ja 48 metriä. Lähetysajat ovat entiset.

Acta Hungarica

Unkarin tiedeakatemia julkaisee eri tieteenaloilla saavutettuja tutkimustuloksia käsittelevää julkaisusarjaa, ACTA HUNGARICAA, joka ilmestyy vihkoina venäjän-, englannin-, ranskan- ja saksankielellä, myöhemmin mahdollisesti muillakin kielillä. Kunkin erikoisalan nidosten hinta on noin 22,— — 35,— DM. Nidosten kokonaismäärä on vuosittain noin 25—30 arkkia, kunkin vihkon sisältäessä 8—12 arkkia.

ACTA LINGUISTICA: Suomalais-ugrilaisia, slaavilaisia, romaanisia ja itämaisia kieliä käsittelevä aikakauskirja.

ACTA ANTIQUA: Itämaisen kulttuurin, kreikkalaisten ja roomalaisten historiaa, kirjallisuutta, filologiaa ja uskontoa käsittelevä aikakauskirja.

ACTA ORIENTALIA: Käsittelee itämaista kieli- ja kansantiedettä.

ACTA HISTORICA: Historian uusimpia tutkimuksia käsittelevä aikakauskirja.

ACTA ETHNOGRAPHICA: Käsittelee etnografian ja kansantaiteen kysymyksiä.

ACTA ARCHEOLOGICA: Unkarin muinaistutkimuksen aikakauskirja.

ACTA MEDICA: Julkaisee kaikkien kliinillisten alojen tutkimustuloksia.

ACTA VETERINARIA: Selostaa eläinlääketieteen viimeaikaista kehitystä.

ACTA TECHNICA: Käsittelee erikoisesti mekaniikkaa, metallioppia, vuoriteollisuutta, arkkitehtuuria ja rakennusoppia.

ACTA PHYSIOLOGICA: Unkarin johtava aikakauskirja biofysiikan, biokemian, fysiologian ym. aloilla.

ACTA MATHEMATICA: Julkaisee matematiikan alalla saavutettuja viimeisimpiä tutkimustuloksia.

ACTA BIOLOGICA: Morfologian, morfogeneetiikan, kasvien anatomian ja paleontologian kysymyksiä käsittelevä aikakauskirja.

ACTA CHIMICA: Kemian alalla saavutettuja tutkimustuloksia välittävä aikakauskirja.

ACTA PHYSICA: Käsittelee kaikkia fysiikan aloja.

ACTA MORPHOLOGICA: Käsittelee pääasiassa kuvaavan, kokeellisen, normaalin ja patologisen lääkemorfologian alalla saavutettuja uusia tuloksia.

ACTA AGRONOMICA: Välittää Unkarin uusia maataloudellisia kokemuksia.

Aikakauskirjoja välittää Budapestissa "Kultura" ja Helsingissä Suomalainen Kirjakauppa.

Suomi-Unkari Seura

Toimisto: Mikonkatu 8 A 13, Helsinki, puh. 52 823, toimisto avoinna joka arkipäivä klo 9—17.

Puheenjohtaja: Ele Alenius, Caloniuksenk. 9 D, puh. 44 41 75.

Sihteeri: Toivo Salonen, Pengerk. 17 C 91, puh. 52 823 ja 72 219.

Taloudenhoitaja: Lajos Kovács, Flemingink. 20, puh. 77 63 42 ja 92 994.

Oikealla: Sztálinvárosin jättiläismäisen terästehtaan rakennustyöt ovat edistyneet kuvamme osoittamaan vaiheeseen. IV kansisivulla: Syyskynnöt Unkarin tuotanto-osuuskunnissa ja valtiontiloilla ovat jo päättyneet. Kyntötyöt suoritetaan nykyään jo valtaosaltaan Unkarin itsensä tuottamien traktorien avulla.

